

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เอกสารประกอบการพิจารณา

กรอบการเจรจาต่อเนื่อง

ภายใต้ความตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยกับญี่ปุ่นสำหรับความ
เป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ (Agreement between the Kingdom
of Thailand and Japan for an Economic Partnership : JTEPA)

อ.พ. ๑๐/๒๕๕๔ การประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมัยสามัญทั่วไป

จัดทำโดย กลุ่มงานบริการวิชาการ สำนักวิชาการ
โทร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐-๒

เรียกดูเอกสารได้ที่
www.parliament.go.th/library

กรอบการเจรจาต่อเนื่อง

ภายใต้ความตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยกับญี่ปุ่นสำหรับความ
เป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ (Agreement between the Kingdom
of Thailand and Japan for an Economic Partnership : JTEPA)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณา (อ.พ.) นี้ จัดทำขึ้นในเวลาจำกัดเพื่อให้ทันใช้ประโยชน์ในการพิจารณากรอบการเจรจาต่อเนื่องภายใต้ความตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยกับญี่ปุ่นสำหรับความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ (Agreement between the Kingdom of Thailand and Japan for an Economic Partnership : JTEPA) โดยรวบรวมข้อมูล สถิติ ข้อเท็จจริง บทความ ข่าวจาก สื่อต่าง ๆ และ/หรือสรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นแก่สมาชิกวุฒิสภาและผู้สนใจทั่วไป หากมีข้อผิดพลาดประการใดขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

อนึ่ง เอกสารประกอบการพิจารณานี้ กลุ่มงานบริการวิชาการ ๑,๒,๓ สำนักวิชาการเป็นผู้จัดทำ และเผยแพร่ทาง www.parliament.go.th/library ผู้ใดนำข้อความหรือส่วนหนึ่งส่วนใดในเอกสารนี้ไปลงพิมพ์ในเอกสารอื่น โปรดอ้างอิงที่มากำกับไว้ด้วย

ต้องการรายละเอียดเพิ่มเติม โปรดติดต่อกลุ่มงานบริการวิชาการ สำนักวิชาการ หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐ - ๗๒ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๘ และ ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๙

กลุ่มงานบริการวิชาการ

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารประกอบการพิจารณา

สารบัญ

	หน้า
๑. สรุปสาระสำคัญกรอบการเจรจาต่อเนื่องภายใต้ความตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยกับญี่ปุ่น สำหรับความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ (Agreement between the Kingdom of Thailand and Japan for an Economic Partnership : JTEPA) (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)	๑
๒. ความคืบหน้าการเจรจาเขตการค้าเสรีของไทยกับญี่ปุ่น	๙
๓. สถานการณ์เศรษฐกิจในประเทศญี่ปุ่น	๑๑
๔. เศรษฐกิจประเทศญี่ปุ่นในไตรมาส ๒ ของปี ๒๕๕๔	๑๓
๕. ข้อมูลสรุปการค้าระหว่างประเทศของไทยกับญี่ปุ่น	๑๔
๖. การค้าไทย - ญี่ปุ่น ปี ๒๕๕๔ (ม.ค. - ก.ย.)	๑๕
๗. กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ผู้นำเข้าเร่งใช้ประโยชน์ JTEPA ผลักดันส่งออกผลไม้ไทยไปญี่ปุ่น	๑๗
๘. บทสรุปผู้บริหาร	
- โครงการศึกษาผลกระทบและแนวทางการเจรจาทบทวนความตกลงในพันธกรณีต่าง ๆ และ การใช้ประโยชน์จากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น	๑๘
- สาระสำคัญของการสัมมนาเวทีสาธารณะเรื่อง “เหลียวหลัง แลหน้ากับ JTEPA	๓๗
- สาระสำคัญของการสัมมนาระดมความคิดเห็นโครงการศึกษาผลกระทบและแนวทางการเจรจา ทบทวนความตกลงในพันธกรณีต่าง ๆ และ การใช้ประโยชน์จากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจ ไทย - ญี่ปุ่น (JTEPA)	๔๓

ผู้รับผิดชอบ

นางวิจิตรา วัชรภรณ์

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

นางสาวเขาวนิจ สุนานนท์

วิทยากรเชี่ยวชาญ กลุ่มงานบริการวิชาการ ๒

ผู้จัดทำและรับผิดชอบ

นางสาววันวิภา สุขสวัสดิ์

นิติกรชำนาญการ

นางสาวรติมา ศารทประภา

วิทยากรปฏิบัติการ

นางสาวสุนันท์ เจสละ

เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลปฏิบัติงาน

นางสาวอุรย์รุทธิ์ ธรรมเพชร

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

พฤศจิกายน ๒๕๕๔

สรุปสาระสำคัญ
กรอบการเจรจาต่อเนื่องภายใต้ความตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยกับญี่ปุ่น
สำหรับความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ
(Agreement between the Kingdom of Thailand and Japan for an Economic Partnership : JTEPA)*
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

๑. เรื่องเดิม

ความตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยและญี่ปุ่นสำหรับความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ (JTEPA) มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ มีสาระครอบคลุมการเปิดเสรีทางการค้าสินค้า การค้าบริการ การลงทุน การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา กฎเกณฑ์ทางการค้า และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ ๙ สาขา โดย JTEPA กำหนดให้ไทยและญี่ปุ่นต้องเจรจาต่อในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่

(๑) **การค้าสินค้า** การยกเลิกอากรศุลกากรสำหรับสินค้าที่ต้องมีการเจรจาทบทวน ซึ่งกำหนดให้ดำเนินการในปี ๒๕๕๕ และการทบทวนข้อบทเรื่องการค้าสินค้า ซึ่งกำหนดให้ดำเนินการในปี ๒๕๖๐ หรือปีก่อนหน้าหากไทยและญี่ปุ่นเห็นชอบร่วมกัน

(๒) **การค้าบริการ** การหารือเพื่อเจรจาจัดทำมาตรการปกป้องฉุกเฉิน และการทบทวนข้อบทเรื่องการค้าบริการ ซึ่งกำหนดให้ดำเนินการในปี ๒๕๕๕

(๓) **การลงทุน** การทบทวนข้อบทเรื่องการลงทุน ซึ่งกำหนดให้ดำเนินการในปี ๒๕๕๕

ที่ประชุมคณะกรรมการรัฐมนตรีเศรษฐกิจ ครั้งที่ ๖/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๓ มีมติเห็นชอบให้มีการถ่ายโอนภารกิจกำกับดูแลขับเคลื่อน JTEPA จากกระทรวงการต่างประเทศไปยังกระทรวงพาณิชย์ และให้นำเรื่องการเปลี่ยนจุดติดต่อรวมไว้กับประเด็นอื่น ๆ ที่จะนำเข้าสู่การเจรจากับญี่ปุ่นในรอบต่อไป ซึ่งที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๓ มีมติเห็นชอบตามมติของที่ประชุมคณะกรรมการรัฐมนตรีเศรษฐกิจดังกล่าว

๒. การดำเนินการตามมาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญ

(๑) กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ (ในฐานะหน่วยงานประสานงานหลักในขณะนั้น) จัดเวทีอภิปรายสาธารณะ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ เรื่องการค้าบริการ การเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดา การค้าสินค้า กฎถิ่นกำเนิดสินค้า และการลงทุนภายใต้ JTEPA เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๓ ณ กระทรวงการต่างประเทศ มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๑๕๐ คน

(๒) ที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ พิจารณากรอบการเจรจาต่อเนื่องภายใต้ JTEPA ที่เสนอโดยกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๓ และมีมติให้มีการศึกษาวิเคราะห์แต่ละประเด็นและผลได้ผลเสียของกรอบการเจรจาต่อภายใต้ JTEPA

(๓) กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ จัดจ้างศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ดำเนินการศึกษา “ผลกระทบและแนวทางการเจรจาทบทวนความตกลงใน

* ที่มา : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ (พฤศจิกายน ๒๕๕๔)

พันธกรณีต่าง ๆ และการใช้ประโยชน์จาก JTEPA” เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๕๓ และการศึกษาแล้วเสร็จเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๔

(๔) ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จัดสัมมนาระดมความคิดเห็นโครงการศึกษาผลกระทบและแนวทางการเจรจาทบทุนความตกลงในพันธกรณีต่าง ๆ และการใช้ประโยชน์จาก JTEPA เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๔ ณ จ.ชลบุรี วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๔ ณ จ.นครราชสีมา และวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ณ จ.พระนครศรีอยุธยา มีผู้เข้าร่วมจำนวนรวมกว่า ๒๗๓ คน

(๕) กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ จัดสัมมนาเวทีสาธารณะเรื่อง เหลียวหลังแลหน้ากับ JTEPA ณ โรงแรมดิเอ็มเมอรัล เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๔ มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๓๘๐ คน

(๖) กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ จัดสัมมนาเวทีสาธารณะเรื่อง “กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้ากับการเจรจาต่อเนื่องภายใต้ FTA ไทย – ออสเตรเลีย ไทย – นิวซีแลนด์ และไทย – ญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๕๔ ณ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพฯ มีผู้เข้าร่วมจำนวน ๓๔๐ คน

(๗) กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการต่างประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้จัดให้มีการให้ข้อมูลและรับฟังความเห็นของประชาชนหลายรูปแบบ ทั้งทางสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และการประชุมหรือสัมมนาในส่วนกลางและภูมิภาคของประเทศ ตั้งแต่ใช้บังคับ JTEPA เมื่อปี ๒๕๕๐ เป็นต้นมา

๓. สาระสำคัญของกรอบการเจรจาต่อเนื่องภายใต้ JTEPA

กรอบการเจรจาต่อเนื่องภายใต้ JTEPA มีสาระสำคัญครอบคลุมพันธกรณีด้านการค้าสินค้า กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า การค้าบริการ การลงทุน และการดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้ JTEPA โดยสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

(๑) การค้าสินค้า ให้ลดหรือยกเลิกอากรศุลกากร รวมทั้งให้มีการลดหรือยกเลิกมาตรการหรืออุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภายใน

(๒) กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า ให้มีการอำนวยความสะดวกในการใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรภายใต้ JTEPA บนฐานของพิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนีในระดับปัจจุบัน โดยคำนึงถึง กฎ เกณฑ์ ของกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าที่เจรจาบนพื้นฐานของพิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนีในปี ๒๐๐๒ รวมทั้งให้มีการปรับเปลี่ยนกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดเพื่อผ่อนคลายอุปสรรคทางการค้า

(๓) การค้าบริการ ให้ญี่ปุ่นผูกพันเปิดตลาดการค้าบริการในระดับที่สูงกว่าที่ญี่ปุ่นเปิดตลาดให้กับไทยภายใต้ข้อผูกพันในปัจจุบัน รวมถึงการอำนวยความสะดวกให้บุคลากรที่มีฝีมือของไทยสามารถเข้าไปทำงานในญี่ปุ่นได้

(๔) การลงทุน ให้เปิดเสรีการลงทุนเพิ่มขึ้น โดยคำนึงถึงระดับการพัฒนาและกฎหมายภายในของประเทศ รวมทั้งทบทุนพันธกรณีใน JTEPA เหมาะสมและสอดคล้องกับผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย

(๕) การดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้ JTEPA ให้เปลี่ยนจุดติดต่อในการติดต่อสื่อสารของฝ่ายไทยกับฝ่ายญี่ปุ่นในเรื่องใด ๆ เกี่ยวกับ JTEPA จากกระทรวงการต่างประเทศเป็นกระทรวงพาณิชย์ รวมทั้งการหารือในเรื่องที่เป็นประโยชน์และอำนวยความสะดวกต่อการค้าการลงทุน และโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจภายใต้ JTEPA ของไทย

๔. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษา “ผลกระทบและแนวทางการเจรจาทบทุนความตกลงในพันธกรณีต่าง ๆ และการใช้ประโยชน์จากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย – ญี่ปุ่น (JTEPA)” โดยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

พบว่า การเจรจาต่อเนื่องภายใต้ JTEPA โดยมีการเปิดเสรีเพิ่มเติมจะเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจมหภาคของไทย ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของไทยจะเพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๒๘ การลงทุนในไทยจะเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕.๙๗ และสวัสดิการทางสังคม (Welfare) จะเพิ่มขึ้น ๔๕๓ ล้านเหรียญสหรัฐฯ (๑๓,๙๙๔ ล้านบาท) โดยการเปิดเสรีในกลุ่มสินค้าที่ต้องนำมาทบทวนจะส่งผลให้ไทยได้รับประโยชน์จากการเปิดตลาดมากกว่า ญี่ปุ่น กล่าวคือ สินค้าส่งออกของไทยมูลค่ากว่า ๔๑๐ ล้านเหรียญสหรัฐฯ (๑๒,๖๖๖ ล้านบาท) จะได้รับประโยชน์จากการเปิดเสรีมากกว่าสินค้าส่งออกของญี่ปุ่นซึ่งมีมูลค่าประมาณ ๑๑๔ ล้านเหรียญสหรัฐฯ (๓,๕๒๒ ล้านบาท) ทั้งนี้ ถึงแม้การเปิดเสรีในกลุ่มบริการและการลงทุนที่ต้องนำมาทบทวนจะส่งผลกระทบต่อไทยมากกว่าญี่ปุ่น แต่ก็มีสาขาที่ไทยจะได้ประโยชน์ ได้แก่ สาขาบริการสุขภาพ สาขาบริการสปา และสาขาบริการการศึกษา เป็นต้น สำหรับแนวทางในการเยียวยาสาขาที่อาจได้รับผลกระทบ ได้แก่ การเสริมสร้างศักยภาพผู้ประกอบการผ่านกองทุน FTA และการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และเทคโนโลยีผ่านโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจภายใต้ JTEPA เป็นต้น

๕. แนวนโยบายของรัฐบาลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ รัฐบาลได้แถลงนโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ และนโยบายการค้า การลงทุน และการตลาดภายใต้กรอบความร่วมมือและข้อตกลงการค้าเสรีในระบบพหุภาคีและทวิภาคี โดยเร่งรัดการใช้ประโยชน์จากความตกลงที่มีผลบังคับใช้แล้ว พร้อมทั้งวางแนวทางป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น กำหนดมาตรการในการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เพื่อเตรียมพร้อมในการพัฒนาสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับ กฎระเบียบ และมาตรฐานต่าง ๆ” และรัฐบาลจะ “กระชับความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับประเทศ กลุ่มประเทศ และองค์การระหว่างประเทศที่มีบทบาทสำคัญของโลกเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในประเทศไทย พร้อมกับสร้างภูมิคุ้มกันและขีดความสามารถในการแข่งขันให้เศรษฐกิจไทย

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๐ วรรคสาม กำหนดว่า “ก่อนการดำเนินการเพื่อทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศตามวรรคสอง คณะรัฐมนตรีต้องให้ข้อมูลและจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญานั้น ในการนี้ให้คณะรัฐมนตรีเสนอกรอบการเจรจาต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบด้วย”

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐๕ (๕) กำหนดว่า “การใดที่เกี่ยวกับการจัดทำหรือดำเนินการตามหนังสือสัญญาที่ได้ดำเนินการไปแล้วก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้เป็นอันใช้ได้ และมีให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๙๐ วรรคสาม มาใช้บังคับ แต่ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๙๐ วรรคสาม มาใช้บังคับกับการดำเนินการที่ยังคงค้างอยู่และต้องดำเนินการต่อไป”

ความตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยกับญี่ปุ่นสำหรับความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ (Agreement between the Kingdom of Thailand and Japan for an Economic Partnership : JTEPA) รัฐบาลไทยและรัฐบาลญี่ปุ่นได้ลงนาม เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๐ ณ ประเทศญี่ปุ่น โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ JTEPA เป็นความตกลงที่มีขอบเขตกว้างขวาง ครอบคลุมการเปิดเสรีพร้อมทั้งการจัดทำความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ระหว่างไทยและญี่ปุ่น ประกอบด้วยบทบัญญัติ ๑๕ บท ได้แก่ บทบัญญัติทั่วไป การค้าสินค้า กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า พิธีการศุลกากร การค้าไร้กระดาษ การยอมรับร่วมกัน การค้าบริการ การลงทุน การเคลื่อนย้ายของบุคคลธรรมดา ทริพย์สินทางปัญญา การจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ การแข่งขันทางการค้า ความร่วมมือ การระงับข้อพิพาท และบทบัญญัติสุดท้าย

รัฐบาลมีเหตุผลความจำเป็นในการเจรจา JTEPA ต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายการเจรจา และกรอบการเจรจาในแต่ละประเด็น ดังนี้

๖. เหตุผลความจำเป็นของไทยในการเจรจาต่อเนื่องภายใต้ JTEPA

JTEPA มีพันธกรณีให้ไทยและญี่ปุ่นต้องเจรจาต่อในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่

๑) การค้าสินค้า การยกเลิกอากรศุลกากรสำหรับสินค้าที่ต้องมีการเจรจาทบทวน ซึ่งกำหนดให้ดำเนินการในปี ๒๕๕๕ และการทบทวนข้อบทเรื่องการค้าสินค้า ซึ่งกำหนดให้ดำเนินการในปี ๒๕๖๐ หรือปีก่อนหน้าหากไทยและญี่ปุ่นเห็นชอบร่วมกัน

๒) การค้าบริการ การหารือเพื่อเจรจาจัดทำมาตรการปกป้องฉุกเฉิน และการทบทวนข้อบทเรื่องการค้าบริการ ซึ่งกำหนดให้ดำเนินการในปี ๒๕๕๕

๓) การลงทุน การทบทวนข้อบทเรื่องการลงทุน ซึ่งกำหนดให้ดำเนินการในปี ๒๕๕๕

นอกจากนี้ ที่ประชุมคณะกรรมการรัฐมนตรีเศรษฐกิจ ครั้งที่ ๖/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๓ มีมติเห็นชอบให้มีการถ่ายโอนภารกิจกำกับดูแลขับเคลื่อน JTEPA จากกระทรวงการต่างประเทศไปยังกระทรวงพาณิชย์ และให้นำเรื่องการเปลี่ยนจุดติดต่อรวมไว้กับประเด็นอื่น ๆ ที่จะนำเข้าสู่การเจรจากับญี่ปุ่นในรอบต่อไป ซึ่งที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๓ มีมติเห็นชอบตามมติของที่ประชุมคณะกรรมการรัฐมนตรีเศรษฐกิจดังกล่าว

นอกจากเหตุผลดังกล่าวมาแล้ว ไทยยังมีความจำเป็นต้องเจรจาความตกลงการค้าเสรี ดังนี้

๖.๑ เศรษฐกิจไทยผูกพันกับภาคการค้า การลงทุนระหว่างประเทศ

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่องในอดีตที่ผ่านมา ได้ส่งผลในการยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน กระจายความเจริญ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยให้อยู่ในระดับที่ได้รับการยอมรับในปัจจุบัน ปัจจัยที่สำคัญยิ่งในกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย คือ ภาคเศรษฐกิจต่างประเทศ ซึ่งครอบคลุมการส่งออก การนำเข้า และการลงทุนจากต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศของไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) สูงถึงร้อยละ ๑๑๗ (มกราคม - ธันวาคม ๒๕๕๓) คิดเป็นสัดส่วนของการส่งออกร้อยละ ๖๑ และสัดส่วนของการนำเข้าร้อยละ ๕๖ ของ GDP และคาดว่าจะยังคงระดับการพึ่งพิงภาคการค้าระหว่างประเทศในระดับนี้ต่อไปในอนาคต ตามประมาณการของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ไทยจะมีสัดส่วนการค้าระหว่างประเทศต่อ GDP ในปี ๒๕๕๔ ที่ระดับร้อยละ ๑๒๒ (ส่งออกร้อยละ ๖๒ นำเข้าร้อยละ ๖๐) เงินลงทุนจากต่างประเทศถือเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่งของภาคการลงทุนของไทย โดยในภาคการลงทุนทางตรง เงินลงทุนทางตรงจากต่างประเทศมีมูลค่าเฉลี่ยปีละ (ปี ๒๕๔๓ - ๒๕๕๓) ๗๐,๑๘๙ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นสัดส่วนเฉลี่ย (ปี ๒๕๔๓ - ๒๕๕๓) ร้อยละ ๔๑ ของการลงทุนรวมภายในประเทศ

๖.๒ ต้องการให้การค้าและการลงทุนระหว่างไทย - ญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น

ในช่วง ๔ ปี ก่อนที่ JTEPA จะมีผลใช้บังคับ (๒๕๔๖ - ๒๕๔๙) การค้ารวมระหว่างไทย - ญี่ปุ่น มีมูลค่าเฉลี่ย ๓๗,๐๘๘ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยไทยส่งออกไปญี่ปุ่นมีมูลค่าเฉลี่ยประมาณ ๑๔,๐๘๑ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และนำเข้าเฉลี่ยประมาณ ๒๓,๐๑๗ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ อย่างไรก็ตาม ในช่วง ๔ ปีหลังจากที่ความตกลง JTEPA มีผลใช้บังคับ (๒๕๕๐ - ๒๕๕๓) การค้ารวมระหว่างไทย - ญี่ปุ่น มีมูลค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น

เป็น ๔๔,๗๘๗ ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยไทยส่งออกไปญี่ปุ่นมีมูลค่าเฉลี่ยประมาณ ๑๘,๕๘๘ ล้านดอลลาร์สหรัฐ และนำเข้าเฉลี่ยประมาณ ๓๑,๑๙๙ ล้านดอลลาร์สหรัฐ

สำหรับการลงทุน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแห่งประเทศไทย (Board of Investment of Thailand : BOI) ได้ให้การส่งเสริมการลงทุนแก่ญี่ปุ่นเมื่อปี ๒๕๕๐ มีมูลค่าสูงถึง ๑๒๙,๖๒๑ ล้านบาท แต่ลดลงเหลือ ๗๐,๑๖๑ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๒ ซึ่งอาจเป็นผลจากปัจจัยด้านความมั่นคงทางการเมืองของไทย อย่างไรก็ตามทิศทางการลงทุนของญี่ปุ่นในไทยมีแนวโน้มดีขึ้น โดยปี ๒๕๕๓ ญี่ปุ่นลงทุนผ่าน BOI เพิ่มขึ้นเป็นมูลค่า ๑๑๐,๗๐๙ ล้านบาท

๖.๓ ต้องการรักษาความสัมพันธ์ในระดับทวิภาคี เพื่อขยายการเจริญเติบโตของภาคเศรษฐกิจระหว่างประเทศ รวมทั้งขจัดปัญหาอุปสรรคทางการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่น

เพื่อวัตถุประสงค์ในการต่อยอดความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นการสร้างเวทีทวิภาคีที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนาความร่วมมือทางการค้า และลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนของทั้งสองประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ทั้งสองประเทศสามารถขยายมูลค่าการค้าระหว่างกันในอนาคตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ และนโยบายการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศของรัฐบาลปัจจุบัน

๗. วัตถุประสงค์และเป้าหมายการเจรจาในภาพรวม

รัฐบาลจะใช้การเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับออสเตรเลียเป็นเวทีในการสร้างแนวร่วมเพื่อนำไปสู่การสร้างกฎเกณฑ์ทางการค้าในระดับทวิภาคี และสร้างฐานของการเปิดเสรีด้านต่าง ๆ ที่ต้องดำเนินการกับประเทศคู่เจรจาอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต รวมทั้งการสร้างความร่วมมือที่เป็นประโยชน์กับไทย โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายการเจรจาของไทยในภาพรวม ดังนี้

วัตถุประสงค์

- เพื่อขยายโอกาสในการส่งออกสินค้าและบริการของไทย รวมทั้งโอกาสในการลงทุนทำธุรกิจของผู้ประกอบการไทยในประเทศภาคีความตกลง และเพื่อให้ผู้บริโภคของไทยได้ใช้สินค้าและบริการที่มีคุณภาพราคาเหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้มีการลงทุนจากต่างชาติ ในภาคการผลิตและบริการ ซึ่งจะช่วยให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการพัฒนาขีดความสามารถของการส่งออกของไทย

เป้าหมายของการเจรจา

- เจรจาให้ได้ประโยชน์ในภาพรวมสูงสุดกับประเทศ
- คำนึงถึงระดับการพัฒนาของไทยและประเทศคู่เจรจา หลักการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน มีภูมิคุ้มกันและความพร้อมของกฎหมายภายใน
- มีระยะเวลาในการปรับตัวเหมาะสมและมาตรการรองรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

๘. กรอบการเจรจาในแต่ละประเด็น

ในการนี้ รัฐบาลได้วางกรอบการเจรจาในแต่ละประเด็นสำหรับการเจรจาต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

กรอบการเจรจาต่อเนื่อง
บทที่ ๒ การค้าสินค้า
ภายใต้ความตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยกับญี่ปุ่นสำหรับความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ
(Agreement between the Kingdom of Thailand and Japan for an Economic Partnership : JTEPA)^๖

ตามข้อ ๑๘ การยกเลิกอากรศุลกากร และข้อ ๒๖ การทบทวน ของบทที่ ๒ การค้าสินค้าของความตกลง JTEPA และแถลงการณ์ร่วมในโอกาสการลงนามความตกลง JTEPA ให้คณะเจรจาดำเนินการเจรจา โดยมีเป้าหมายดังนี้

เป้าหมายของการเจรจา

๑. ให้ทั้งสองฝ่ายนำสินค้าทุกรายการมาผูกพันอัตราภาษีศุลกากรรวมทั้งสินค้าภายใต้สิทธิพิเศษ GSP ด้วย
๒. ให้มีการลดหรือยกเลิกอากรศุลกากร
๓. ให้มีการลดหรือยกเลิกมาตรการหรืออุปสรรคทางการค้าที่มีใช้ภายใน
๔. ให้มีระยะเวลาในการปรับตัวที่เหมาะสมแก่สินค้าที่มีความอ่อนไหว
๕. ให้ใช้พิกัดศุลกากรตามมาตรฐานระหว่างประเทศตามที่คู่ภาคีตกลงกัน หรือมาตรฐานขององค์การระหว่างประเทศที่คู่ภาคีเป็นสมาชิกอยู่ และหากมีการปรับแก้ไขพิกัดศุลกากรตามมาตรฐานดังกล่าว ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในข้อมูลผูกพันของประเทศไทยก็สามารถทำได้ หากการเปลี่ยนแปลงนั้นไม่กระทบต่อผลประโยชน์ในภาพรวมของประเทศไทยตามข้อมูลผูกพันที่มีอยู่เดิม

การปรับเปลี่ยนกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า ภายใต้บทที่ ๓ กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า
ภายใต้ความตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยกับญี่ปุ่นสำหรับความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ
(Agreement between the Kingdom of Thailand and Japan for an Economic Partnership : JTEPA)^๗

ตามข้อ ๒๗ – ๔๙ และภาคผนวก ๒ ที่กล่าวถึงในบทที่ ๓ กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าของความตกลง JTEPA ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสำหรับสินค้า และเกณฑ์การได้ถิ่นกำเนิดเฉพาะรายสินค้าไว้ให้คณะเจรจาดำเนินการเจรจา โดยมีเป้าหมายดังนี้

เป้าหมายของการเจรจา

๑. เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการนำเข้าและส่งออก ในการใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร ภายใต้ความตกลง JTEPA สามารถดำเนินการตรวจสอบและสำแดงเกณฑ์การได้ถิ่นกำเนิดสินค้า บนฐานของพิกัดศุลกากรระบบฮาร์โมนไนส์ฉบับปัจจุบัน ทั้งนี้ โดยการ

^๖ ที่มา : กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ (มกราคม ๒๕๕๒)

^๗ ที่มา : กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง (ธันวาคม ๒๕๕๒)

- ปรับเปลี่ยนเกณฑ์กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า ให้คำนิยามถึง กฎ เกณฑ์ ของกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าที่เจรจาบนฐานของพิกัดศุลกากรของระบบฮาร์โมนีส์ ปี ๒๐๐๒
๒. ให้มีการปรับเปลี่ยนกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าเพื่อผ่อนคลายอุปสรรคทางการค้า

บทที่ ๗ การค้าบริการ

ภายใต้ความตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยกับญี่ปุ่นสำหรับความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ
(Agreement between the Kingdom of Thailand and Japan for an Economic Partnership : JTEPA)^๔

ตามข้อ ๘๔ และ ๘๙ ของบทที่ ๗ การค้าบริการ ของความตกลง JTEPA ให้คณะเจรจาดำเนินการเจรจา โดยมีเป้าหมายดังนี้

เป้าหมายของการเจรจา

๑. เรียกร้องให้ญี่ปุ่นผูกพันเปิดตลาดการค้าบริการในระดับที่สูงกว่าที่ญี่ปุ่นเปิดตลาดให้กับไทย ภายใต้ข้อผูกพันการค้าบริการที่ใช้บังคับในปัจจุบัน รวมถึงการอำนวยความสะดวกให้บุคลากรที่มีฝีมือของไทยสามารถเข้าไปทำงานในประเทศนั้นได้
๒. เรียกร้องให้ญี่ปุ่นจัดทำมาตรการปกป้องฉุกเฉินสำหรับการค้าบริการ เพื่อรองรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปิดเสรีการค้าบริการ
๓. ทั้งสองฝ่ายจะดำเนินการทบทวนระดับการเปิดเสรีการค้าบริการ รวมถึงการทบทวนขอบเขตของข้อผูกพัน ข้อกำหนด ข้อจำกัด ข้อกำหนดด้านคุณสมบัติ ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ และให้เป็นไปตามหลักการของแกตส์ (GATS)

บทที่ ๘ การลงทุน

ภายใต้ความตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยกับญี่ปุ่นสำหรับความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ
(Agreement between the Kingdom of Thailand and Japan for an Economic Partnership : JTEPA)^๕

ตามข้อ ๑๑๔ ของบทที่ ๘ การลงทุน ของความตกลง JTEPA ให้คณะเจรจาดำเนินการเจรจา โดยมีเป้าหมายดังนี้

เป้าหมายของการเจรจา

ให้เปิดเสรีการลงทุนเพิ่มขึ้น โดยคำนึงถึงระดับการพัฒนาและกฎหมายภายในของประเทศประกอบ รวมทั้งทบทวนพันธกรณีในความตกลงฯ ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย

^๔ ที่มา : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ (สิงหาคม ๒๕๕๓)

^๕ ที่มา : กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ (ธันวาคม ๒๕๕๖)

การดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติตามพันธกิจ
ภายใต้ความตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยกับญี่ปุ่นสำหรับความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ
(Agreement between the Kingdom of Thailand and Japan for an Economic
Partnership : JTEPA)^๖

ตามมติที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๓ และข้อ ๑๔ การติดต่อสื่อสาร ของบทที่ ๑
บทบัญญัติทั่วไป ของความตกลง JTEPA ให้คณะเจรจาดำเนินการเจรจาโดยมีเป้าหมายดังนี้

เป้าหมายของการเจรจา

๑. ให้เปลี่ยนจุดติดต่อในการสื่อสารของฝ่ายไทยกับฝ่ายญี่ปุ่นในเรื่องใด ๆ เกี่ยวกับความตกลง
JTEPA จากกระทรวงการต่างประเทศเป็นกระทรวงพาณิชย์
๒. ให้มีการหารือในเรื่องที่เป็นประโยชน์และอำนวยความสะดวกต่อการค้า การลงทุน และ
โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจภายใต้ความตกลง JTEPA ของไทย

^๖ ที่มา : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ (ตุลาคม ๒๕๕๔)

ความคืบหน้าการเจรจาเขตการค้าเสรีของ ไทย กับ ญี่ปุ่น*

ความเป็นมา/การดำเนินการ	สถานะล่าสุด
<p>ความเป็นมา</p> <p>- ในระหว่างการประชุม Boao Forum for Asia ณ มณฑลไหหลำ สาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2002 ผู้นำของไทยและญี่ปุ่นได้เห็นชอบให้มีการจัดตั้งคณะทำงานพันธมิตรทางเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (Working Group on Japan-Thailand Economic Partnership: JTEP) เพื่อผลักดันความร่วมมือด้านการค้า การลงทุน รวมทั้งการจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่าง ไทยกับญี่ปุ่น ซึ่งหลังจากที่ทั้งสองฝ่ายสามารถยกวาง รายงานเสนอแนวทางความร่วมมือใน 21 สาขา ในเดือน พฤศจิกายน 2003 ผู้นำของทั้งสองประเทศจึงได้เห็นชอบ ให้เริ่มการเจรจาหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (Japan-Thailand Closer Economic Partnership: JTEP) อย่างเป็นทางการ ในระหว่างการประชุม ASEAN-Japan Commemorative Summit ณ กรุงโตเกียว ประเทศ ญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2003</p>	<p>การค้าสินค้า</p> <p>-ไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมคณะอนุกรรมการกำกับดูแลเรื่องการค้าสินค้า ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ที่จังหวัดนนทบุรี โดยมีประเด็นข้อเรียกร้องของ ไทยที่สำคัญ คือ การแก้ไขกฎถิ่นกำเนิดสินค้าสำหรับ สินค้าบางรายการ เช่น ปลาพู่นากระป๋อง สับปะรด และ การนำสินค้าที่ยกออกจากการเจรจาตลาดภาคีภายใต้ JTEPA ส่วนข้อเรียกร้องของญี่ปุ่น คือ ให้ไทยเปิดเสรี สินค้ายานยนต์สำเร็จรูปที่มีขนาดเครื่องยนต์มากกว่า ๓,๐๐๐ ซีซี</p> <p>การค้าบริการ</p> <p>- คณะอนุกรรมการกำกับดูแลเรื่องการเคลื่อนย้ายบุคคล ธรรมดาและการค้าบริการ ได้มีการจัดประชุมหารืออย่างไม่เป็นทางการ เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๓ ที่ กรุงเทพฯ โดยทั้งสองได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและ รับทราบข้อเรียกร้องของแต่ละฝ่ายให้มีการเปิดเสรี บริการมากขึ้น เช่น ญี่ปุ่นขอให้ไทยปรับสัดส่วนข้อ กำหนดการจ้างงานระหว่างคนไทยกับต่างชาติ การ ยกเลิกข้อจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นของญี่ปุ่น และการ ทบทวนเปิดตลาดบริการค้าส่ง/ค้าปลีก ให้เช่า ซ่อมบำรุง เป็นต้น ส่วนฝ่ายไทยเรียกร้องให้ญี่ปุ่นเปิดตลาดการ บริการด้านดูแลผู้สูงอายุ/ผู้ป่วย บริการสปา บริการ บริการด้านดูแลผู้สูงอายุ/ผู้ป่วย บริการสปา บริการ</p>
<p>กรอบการเจรจา</p> <p>- ครอบคลุมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจทุกด้าน โดยให้มีการเปิดเสรีทั้งด้านสินค้า บริการ และการลงทุน รวมทั้ง ความร่วมมือในสาขาต่างๆ</p> <p>สรุปผลความตกลง</p> <p>- ได้มีการลงนามความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2007 โดยนายกรัฐมนตรีของทั้งสอง ประเทศ และความตกลงมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2007 เป็นต้นไป สาระสำคัญของความตกลง JTEPA คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเปิดเสรีการค้าสินค้า โดยจะลด/ยกเลิกภาษี มากกว่า 90% ของรายการสินค้าและมูลค่าการนำเข้า และมีมาตรการปกป้องสองฝ่ายในกรณีที่มีการลด/เลิกภาษี ก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศ 2) การค้าบริการ ไทยสามารถไปลงทุนเปิดกิจการและ ทำงานในญี่ปุ่นได้มากขึ้นและง่ายขึ้นในหลายสาขา เช่น บริการด้านดูแลผู้สูงอายุ/ผู้ป่วย บริการสปา บริการโรงแรม บริการร้านอาหาร บริการอู่ซ่อมรถ เป็นต้น รวมทั้ง 	<p>การค้าบริการ</p> <p>- คณะอนุกรรมการกำกับดูแลเรื่องการเคลื่อนย้ายบุคคล ธรรมดาและการค้าบริการ ได้มีการจัดประชุมหารืออย่างไม่เป็นทางการ เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๓ ที่ กรุงเทพฯ โดยทั้งสองได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและ รับทราบข้อเรียกร้องของแต่ละฝ่ายให้มีการเปิดเสรี บริการมากขึ้น เช่น ญี่ปุ่นขอให้ไทยปรับสัดส่วนข้อ กำหนดการจ้างงานระหว่างคนไทยกับต่างชาติ การ ยกเลิกข้อจำกัดสัดส่วนการถือหุ้นของญี่ปุ่น และการ ทบทวนเปิดตลาดบริการค้าส่ง/ค้าปลีก ให้เช่า ซ่อมบำรุง เป็นต้น ส่วนฝ่ายไทยเรียกร้องให้ญี่ปุ่นเปิดตลาดการ บริการด้านดูแลผู้สูงอายุ/ผู้ป่วย บริการสปา บริการ</p>

* ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. กระทรวงพาณิชย์. วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๔. สืบค้นจาก

มาตรการปกป้องฉุกเฉินซึ่งอยู่ระหว่างการเจรจา

3) การลงทุน ให้บริษัทไทย/คนไทยเข้าไปลงทุนในทุกสาขา ยกเว้น อุตสาหกรรมผลิตยา อุตสาหกรรมอวกาศและยานอวกาศ อุตสาหกรรมผลิตน้ำมัน อุตสาหกรรมพลังงาน อุตสาหกรรมการกระจายเสียง การทำเหมืองแร่ การประมง การเกษตร ป่าไม้ และอุตสาหกรรมพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ สามารถแก้ไขข้อผูกพันแบบถอยหลังได้ แต่อาจต้องมีการชดเชยหรือปรับข้อผูกพันอื่น เพื่อให้ประโยชน์โดยรวมไม่ลดลง

4) กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า ใช้หลัก Wholly-Obtained หรือ เกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดศุลกากร หรือ เกณฑ์มูลค่าเพิ่มภายในประเทศ 40% หรือ เกณฑ์กระบวนการผลิต

5) โครงการความร่วมมือในกรอบ JTEPA ทั้ง 7 โครงการ ได้แก่ โครงการความร่วมมือเพื่อสนับสนุนโครงการครัวไทยสู่โลก โครงการอนุรักษ์พลังงาน โครงการเศรษฐกิจสร้างมูลค่า โครงการหุ้นส่วนภาครัฐและเอกชน โครงการอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม โครงการอุตสาหกรรมเหล็ก และโครงการสถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมยานยนต์

กลไกการเจรจา

แนวทางการเจรจา

แผนการเจรจา

โรงแรม บริการร้านอาหาร บริการอยู่ซ่อมรถ เป็นต้น

การดำเนินการขั้นต่อไป

- ขณะนี้ไทยอยู่ระหว่างเตรียมการภายในเพื่อจัดทำกรอบเจรจาสำหรับการเจรจาต่อเนื่อง ซึ่งความตกลง JTEPA กำหนดเวลาที่ไทยและญี่ปุ่นจะต้องเจรจาปรับปรุงเงื่อนไขการเข้าสู่ตลาด โดยเจรจายกเลิก/ลดภาษีศุลกากรไว้ในปีที่ ๕ (ซึ่งก็คือภายในเมษายน ๒๕๕๔-มีนาคม ๒๕๕๕) หรือด้านการค้าบริการความตกลงฯ กำหนดให้มีการทบทวนภายใน ๓ ปีสำหรับการทบทวนบริการบำรุงรักษาและซ่อมแซม บริการค้าส่งและค้าปลีก และบริการให้เช่า และภายใน ๕ ปีสำหรับการทบทวนสาขาบริการทั้งหมด ส่วนการลงทุน ความตกลงฯ กำหนดให้มีการทบทวนข้อผูกพันเรื่องการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (national treatment) และข้อกำหนดให้ปฏิบัติ (performance requirement) ภายในปีที่ ๕ สำหรับสาขาที่ไม่ใช่บริการทั้งหมด และภายในปีที่ ๖ สำหรับการทบทวนการคุ้มครองผู้บริโภค โดยเฉพาะบริการทางการเงิน การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (most favoured nation treatment) และการรวมการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐไว้ในขอบเขตการลงทุน

- ไทยและญี่ปุ่นอยู่ระหว่างกำหนดวันประชุมคณะกรรมการร่วมตาม JTEPA ครั้งที่ ๓ ซึ่งในที่ประชุมครั้งนี้ เพื่อทบทวนการปฏิบัติตามความตกลง JTEPA ปัญหา/อุปสรรคการใช้ประโยชน์จากความตกลงและแนวทางการดำเนินการภายใต้ความตกลงนี้ต่อไปในอนาคต

สถานการณ์เศรษฐกิจในประเทศญี่ปุ่น*

สถานการณ์ปัจจุบัน

ญี่ปุ่นเผชิญปัญหาการแข่งขันค่าของเงินเยน ทำให้ยอดการสั่งซื้อจากต่างประเทศลดลง ผู้ผลิตรายใหญ่ในญี่ปุ่นต่างปรับกลยุทธ์โดยการวางแผนการลงทุนในตลาดใหม่ๆ และลดต้นทุนทางการผลิต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการภายในประเทศญี่ปุ่นจะลำบากมากยิ่งขึ้น ล่าสุดนาย Jean-Luc Butel ประธานสภาธุรกิจญี่ปุ่น - สหรัฐ ได้ให้สัมภาษณ์กับนิกเกอิว่า ภายหลังจากเกิดภัยพิบัติ รัฐบาลญี่ปุ่นต้องใช้งบประมาณมหาศาลเพื่อฟื้นฟูพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ในขณะที่รัฐบาลญี่ปุ่นยังขาดเสถียรภาพจึงเห็นว่ารัฐบาลควรใช้ตัวช่วยโดยการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือระหว่างประเทศแถบคาบสมุทรแปซิฟิก (The Tran-Pacific Partnership:TPP) เพื่อลดอุปสรรคทางการค้าการลงทุนของประเทศญี่ปุ่น กับประเทศสมาชิก ซึ่งจะช่วยให้เศรษฐกิจภายในประเทศญี่ปุ่นฟื้นตัวได้เร็วขึ้น

การลงทุน

ผู้ผลิตรายใหญ่ของญี่ปุ่นยังคงขยายกลุ่มเป้าหมายไปยังต่างประเทศเพื่งำกำไร และสร้างความมั่นคงให้กับธุรกิจ เช่น บริษัทอาซาฮี โฮลดิ้ง กรุ๊ป จำกัดผู้ผลิตเบียร์รายใหญ่ ได้มีการขยายเครือข่ายไปยังประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) โดยการควบรวมและซื้อกิจการ(M&A) บริษัทผลิตเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ แล soft drink หลายบริษัท ทำให้อาซาฮีได้รับผลกำไรอย่างมหาศาลโดยธุรกิจเติบโตถึง 400 พันล้านเยนในปี 2011 และ 2012 แต่ถึงแม้จะใช้กลยุทธ์ในการขยายตลาดต่างประเทศอาซาฮียังคงขยียดขยายภายในประเทศที่สูงติดอันดับต้นๆของ บริษัทผลิตเบียร์ในญี่ปุ่นมาเกือบ 10 ปี ทั้งนี้บริษัทญี่ปุ่นยังคงหาวิธีการเพิ่มผลกำไรโดยการขยายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีต้นทุนทางด้านแรงงานที่ต่ำกว่า เช่น ธุรกิจเสื้อผ้าสำเร็จรูปของญี่ปุ่นซึ่งเดิมมีฐานการผลิตส่วนใหญ่ในประเทศจีน แต่จีนมีต้นทุนแรงงานเพิ่มสูงขึ้น บริษัทจึงลดฐานการผลิตในจีนลง โดยขยายไปยังประเทศใน ASEAN เช่น อินโดนีเซีย เวียดนาม พม่า กัมพูชา และลาว ซึ่งมีต้นทุนแรงงานต่ำกว่าจีนแทน

เศรษฐกิจญี่ปุ่นภายหลังจากการเกิดภัยพิบัติ

ญี่ปุ่นมีการนำเข้าสินค้าจากเกาหลีใต้เพิ่มขึ้น สินค้าเทคโนโลยีได้รับความนิยมและสร้างผลกำไรมหาศาลให้กับผู้ผลิต เช่น

(1) บริษัท Samsung Electronics ซึ่งได้ผลิตโทรศัพท์มือถือเทคโนโลยีทันสมัยอย่าง Samsung GalaxyS2 (ใช้ระบบการจัดการGoogle Inc.'s Android) ผ่านการให้บริการเครือข่ายของบริษัท เอ็นทีที โดโคโมะของญี่ปุ่น โดยเปิดตัวเมื่อเดือนมิถุนายนที่ผ่านมา ทำยอดขาย 350,000 เครื่อง ภายในระยะเวลาเพียง 1 เดือนเศษ การร่วมมือกับโดโคโมะครั้งนี้ ทำให้มือถือ Samsung กลายเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางของชาวญี่ปุ่น

* ที่มา: สถานการณ์เศรษฐกิจในประเทศญี่ปุ่น. วันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๔.สำนักงานบริหารกิจการต่างประเทศ. กระทรวงพาณิชย์ สืบค้นจาก <http://www.dep.thai.go.th/DEP/DOC/54/54003329.pdf> [ข้อมูลออนไลน์]

(2) บริษัท LG Electronics ที่ผลิตเทคโนโลยี TV สามมิติ (3D) ซึ่งมีราคาถูก ออกสู่ตลาด ทำให้ TV แบบรตต์ญี่ปุ่น อย่าง Sony หรือ Sharp (Aquos) ต้องปรับกลยุทธ์โดยการลดราคาทีวีเพื่อต่อสู้กับคู่แข่ง นอกจากนี้ ธุรกิจSupermarket มีการขยายตัวสูงเนื่องจากความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภค มีจำนวนมาก สินค้าต่างๆไม่ว่าจะเป็นอาหาร เสื้อผ้า สินค้าครัวเรือน มียอดขายเพิ่มมากขึ้น ถือเป็นช่องทางการค้า ซึ่งผู้ประกอบการควรสำรวจตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าที่ตรงกับความต้องการของคนในท้องถิ่น

ธุรกิจที่ได้รับผลกระทบมีจำนวนมาก หนึ่งในนั้นคือน้ำแร่ นำเข้าจากต่างประเทศ โดยได้รับผลกระทบจากราคาที่ลดลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากภายหลังการเกิดภัยพิบัติเกิดการขาดแคลนน้ำดื่มและน้ำแร่บรรจุขวด ส่งผลให้น้ำแร่มีราคาขายสูง บริษัทจำหน่ายน้ำแร่จึงพากันนำเข้าเป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากอุปทานภายในประเทศมีการฟื้นตัวอย่างรวดเร็วเกินกว่าที่คาดไว้ ปริมาณน้ำแร่ที่นำเข้ามีมากกว่าความต้องการของผู้บริโภค และเหลือค้างในคลังสินค้าจึงส่งผลให้น้ำแร่มีราคาถูกลง

การส่งออกของญี่ปุ่นโดยรวมในเดือนกรกฎาคมลดลงอย่างต่อเนื่อง สินค้าที่ส่งออกไปยังตลาดเอเชีย โดยเฉพาะเครื่องจักรกลการก่อสร้างลดลง ถึง 26% เนื่องจากจีนเกิดภาวะการชะลอตัวทางเศรษฐกิจและค่อนข้างเข้มงวดในกฎระเบียบทางการเงิน สินค้าอื่นๆที่มีระดับการส่งออกลดลง ได้แก่ สินค้าประเภทชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ เนื่องจากความต้องการคอมพิวเตอร์ (PC) ที่อึมตัวในตลาดโลก สินค้าอุปโภคบริโภค อย่างโทรศัพท์ และโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ในขณะที่การส่งออกรถยนต์ไปยังสหรัฐมีอัตราการฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง หลังจากการเกิดภัยพิบัติญี่ปุ่นมียอดการจำหน่ายรถยนต์จำนวนมาก ซึ่งการส่งออกที่ฟื้นตัวขึ้นนั้นคาดว่าเป็นผลกระทบที่เกิดจากการแข็งค่าของเงินเยน และการชะลอตัวของเศรษฐกิจในต่างประเทศ

สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงโตเกียว

สรุปข้อมูลโดย สำนักบริหารกิจการต่างประเทศ

สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

เศรษฐกิจ ประเทศญี่ปุ่นในไตรมาส 2 ของปี 2554*

นายนาโโตะ คัง นายกรัฐมนตรีแกนนำพรรครัฐบาล (Democratic Party of Japan : DPJ)

ถูกพรรคฝ่ายค้าน (Liberal Democratic Party : LDP) อภิปรายไม่ไว้วางใจ (1 มิ.ย.) จากกรณีความล้มเหลวในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2554 แต่ได้รับสนับสนุน 293 เสียงจากทั้งหมด 480 เสียง ในสภาฯ (61%) แต่ถูกกดดันจากฝ่ายต่างๆ ให้ลาออก รวมทั้ง สมาพันธ์ธุรกิจญี่ปุ่น (Nippon Keidaren) เนื่องจาก ขาดความเชื่อมั่นในการบริหารประเทศ และคาดว่าจะลาออกตามที่เคยประกาศไว้ (ในเดือนสิงหาคม 2554) อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจญี่ปุ่นในไตรมาส (2) ดีขึ้นจากไตรมาสแรกที่มีภัยพิบัติโดยภาคอุตสาหกรรม ยานยนต์กลับสู่ภาวะปกติ และสามารถส่งออกไปยังประเทศคู่ค้าที่เศรษฐกิจฟื้นตัว แต่ยังคงเผชิญกับปัจจัยด้านลบ เช่น การขาดแคลนพลังงานไฟฟ้าจากการปิดโรงไฟฟ้า Nuclear หลายแห่ง ราคาน้ำมันพุ่งสูงขึ้น และการว่างงานมีอัตราสูง (4.5%) และมากกว่านั้นในจังหวัด Iwate และ Miyaki ซึ่งบริษัท Toyota จะเปิดโรงงานผลิตเครื่องยนต์ขนาดเล็ก ในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อสร้างงานให้อีก 500 อัตรา เป็นต้น

การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ในไตรมาส 2

ญี่ปุ่นขาดดุลการค้า 899,000 ล้านเยน (ส่งออก 32.1 ล้านล้านเยน / นำเข้า 33.0 ล้านเยน) เนื่องจากผลิตสินค้าส่งออกมีปริมาณลดลงจากเหตุการณ์ 11 มีนาคม และมีการนำเข้าพลังงานทดแทนการขาดแคลนไฟฟ้าจากเตาปฏิกรณ์ ที่ต้องปิดไป การค้าไทย-ญี่ปุ่น (6 เดือน) มูลค่า 32,932.45 ล้าน USD (เพิ่มขึ้น 21.5%) โดย (ไทยส่งออก 12,511.79 ล้าน USD เพิ่มขึ้น 33.14%) / ไทยนำเข้า (20,420.67 ล้าน USD เพิ่มขึ้น 15.3%) ญี่ปุ่นได้ดุลการค้าไทย 7,908.8 ล้าน USD

สินค้าส่งออกที่สำคัญ 10 อันดับ ได้แก่ 1) ยางพารา 2) รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ 3) เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ 4) ปลาสดแช่เย็น แช่แข็ง 5) เม็ดพลาสติก 6) ไก่แปรรูป 7) แผงวงจรไฟฟ้า 8) อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป 9) เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ 10) ผลิตภัณฑ์พลาสติก

สินค้านำเข้าที่สำคัญ 10 อันดับ ได้แก่ 1) เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ 2) เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์ 3) เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ 4) ส่วนประกอบและอุปกรณ์ยานยนต์ 5) เคมีภัณฑ์ 6) แผงวงจรไฟฟ้า 7) เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์การแพทย์ 8) สินแร่โลหะอื่นๆ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์ 9) ผลิตภัณฑ์โลหะ และ 10) เครื่องเพชรพลอย อัญมณี เงินแท่งและทองคำ

การลงทุน (6 เดือน) ญี่ปุ่นเป็นต่างชาติที่ลงทุนในไทยมากที่สุดโดยได้บัตรส่งเสริมฯ 272 โครงการ มูลค่า 72,243.9 ล้านบาท (เพิ่มขึ้น 121 โครงการมูลค่า 33,606 ล้านบาท จากช่วงเดียวกันของปี 2553) ทั้งนี้ บริษัทญี่ปุ่น ยังให้ความสนใจร่วมทุนในไทยโดยหวังให้ประเทศไทยมีเสถียรภาพทางการเมืองนโยบายการค้าการลงทุน เปิดกว้างทางให้กับธุรกิจต่างชาติมากยิ่งขึ้น (ที่มา : BOI)

นโยบายและมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลญี่ปุ่น

ภายหลังภัยพิบัติ ธรรม.ญี่ปุ่นมีมติกำหนดแนวทางส่งเสริมฟื้นฟูประเทศ (Guideline for Policy Promotion for the Revitalization of Japan) โดยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เมื่อเดือนพฤษภาคม 2554 โดยมีวัตถุประสงค์ เช่น ป้องกันมิให้เกิดการย้ายฐานการผลิตออกนอกประเทศ และพัฒนาตลาดในต่างประเทศ โดยส่งเสริมให้ญี่ปุ่นเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมของภูมิภาคเอเชีย และมีการพิจารณามาตรการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขันของธุรกิจ และลดความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ เป็นต้น

* ที่มา: สำนักงานบริหารกิจการต่างประเทศ, กระทรวงพาณิชย์, วันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๔, เข้าถึงได้จาก http://www2.moc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=5478&filename=status [ข้อมูลออนไลน์]

ข้อมูลสรุปการดำเนินงานในประเทศไทย กับ ญี่ปุ่น

รายการ	มูลค่า : ล้านบาท				อัตราขยายตัว (%)				สัดส่วน (%)							
	2551	2552	2553	2554 (ม.ค.-ก.ย.)	2551 (ม.ค.-ก.ย.)	2552	2553	2554 (ม.ค.-ก.ย.)	2551	2552	2553	2554 (ม.ค.-ก.ย.)	2551 (ม.ค.-ก.ย.)	2552	2553	2554 (ม.ค.-ก.ย.)
ไทย - โทก																
มูลค่าการค้า	11,813,853.63	9,795,136.40	12,016,277.54	10,688,420.20	8,986,804.03	16.14	-17.09	22.68	18.93	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
การส่งออก	5,851,371.14	5,194,588.61	6,176,302.06	5,391,552.80	4,612,507.38	10.36	-11.22	18.90	16.89	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
การนำเข้า	5,962,482.49	4,600,547.78	5,839,975.49	5,296,867.40	4,374,296.65	22.43	-22.84	26.94	21.09	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ดุลการค้า	-111,111.34	594,040.83	336,326.57	94,685.40	238,210.73	-125.72	634.64	-43.38	-60.25							
ไทย - ญี่ปุ่น																
มูลค่าการค้า	1,778,025.02	1,395,978.26	1,856,686.65	1,549,955.76	1,381,895.00	10.24	-21.49	33.00	41.78	15.05	14.25	15.45	15.38	15.38	14.50	14.50
การส่งออก	661,565.54	535,876.27	645,210.24	573,116.00	478,205.44	5.84	-19.00	20.40	23.58	11.31	10.32	10.45	10.37	10.37	10.63	10.63
การนำเข้า	1,116,459.47	860,101.99	1,211,476.41	976,839.76	903,689.56	13.01	-22.96	40.85	53.77	18.72	18.70	20.74	20.66	20.66	18.44	18.44
ดุลการค้า	-454,893.93	-324,225.72	-566,266.16	-403,723.76	-425,484.12	-25.37	28.73	-74.65	-111.96							

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

การค้าไทย - ญี่ปุ่น ปี 2554 (ม.ค.-ก.ย.)*

การค้า ปี 2554(ม.ค.-ก.ย.)

	มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)		%ป.ป
	2553(ม.ค.-ก.ย.)	2554(ม.ค.-ก.ย.)	2554(ม.ค.-ก.ย.)
ส่งออก	14,836.09	19,090.41	28.68
นำเข้า	27,708.27	32,135.99	15.98
ดุลการค้า	-12,872.18	-13,045.58	-
รวม	42,544.36	51,226.40	20.41

ปี 2554(ม.ค.-ก.ย.) การค้าสองฝ่ายมีมูลค่า 51,226.40 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันของปีก่อนหน้า ร้อยละ 20.41 โดยจำแนกเป็นการส่งออกมูลค่า 19,090.41 ล้านเหรียญสหรัฐฯ (+28.68%) และนำเข้า 32,135.99 ล้านเหรียญสหรัฐฯ (+15.98%) โดยไทยเป็นฝ่ายขาดดุลการค้ามูลค่า 13,045.58 ล้านเหรียญสหรัฐฯ

ด้านสินค้า

สินค้าออก/สินค้าเข้า 10 อันดับแรก ปี 2554(ม.ค.-ก.ย.) ได้แก่

มูลค่า : ล้านเหรียญสหรัฐฯ

	สินค้าออก	มูลค่า	%ป.ป		สินค้าเข้า	มูลค่า	%ป.ป
1	ยางพารา	1,413.7	78.70	1	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ	6,046.5	17.89
2	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	961.8	16.10	2	เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	4,317.7	12.10
3	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	820.6	-4.80	3	ส่วนประกอบและอุปกรณ์ยานยนต์	2,940.9	8.98
4	ไก่แปรรูป	669.5	25.92	4	เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ	2,891.1	14.54
5	เม็ดพลาสติก	641.6	98.12	5	เคมีภัณฑ์	2,336.4	15.52

* ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ; พฤศจิกายน 2554; เข้าถึงได้จาก

<http://www.thaifita.com/thaifita/Home/tabid/36/ctl/Details/mid/733/ItemID/7172/Default.aspx>

6	อาหารทะเล กระป๋องและแปรรูป	565.1	31.75	6	แผงวงจรไฟฟ้า	2,183.5	0.22
7	แผงวงจรไฟฟ้า	557.6	- 23.80	7	เครื่องเพชรพลอย อัญมณี เงินแท้ และทองคำ	1,356.3	128.98
8	เครื่องจักรกลและ ส่วนประกอบของ เครื่อง	547.6	38.64	8	สินแร่โลหะอื่น ๆ เศษโลหะและ ผลิตภัณฑ์	1,308.1	25.27
9	ผลิตภัณฑ์พลาสติก	538.0	29.55	9	เครื่องมือเครื่องใช้ เกี่ยวกับ วิทยาศาสตร์การ	1,188.2	20.40
10	เครื่องใช้ไฟฟ้าและ ส่วนประกอบอื่น ๆ	474.8	25.27	10	ผลิตภัณฑ์โลหะ	948.6	20.17
รวม 10 รายการ		7,190.3	26.43	รวม 10 รายการ		25,517.3	16.96
อื่นๆ		11,900.1	30.07	อื่นๆ		6,618.7	12.36
รวมทั้งสิ้น		19,090.4	28.68	รวมทั้งสิ้น		32,136.0	15.98

กรมส่งเสริมการส่งออกสนับสนุนผู้นำเข้าเร่งใช้ประโยชน์ JTEPA ผลักดันส่งออกผลไม้ไทยไปญี่ปุ่น*

กรมส่งเสริมการส่งออกมอบหมายสำนักงานส่งเสริมการค้า ณ กรุงโตเกียวจัดคณะผู้แทนการค้าผลไม้สดจากญี่ปุ่น ประกอบด้วยบริษัทนำเข้ารายใหญ่ ควบคู่กับซูเปอร์มาร์เก็ตชั้นนำ เดินทางมาประเทศไทยระหว่างวันที่ 5-15 กรกฎาคม 2554 โดยจะจัดให้คณะพบหารือกับกลุ่มเกษตรกร และเจรจาซื้อกับบริษัทส่งออก เป็นการเพิ่มความมั่นใจเรื่องมาตรฐาน การควบคุมคุณภาพตลอดกระบวนการผลิตผลไม้ของไทย ว่ามีความปลอดภัย เชื่อถือได้ว่ามีผลไม้พร้อมส่งออก เพื่อว่าบริษัทเหล่านี้จะได้วางแผนการขายได้สอดคล้องกัน

คณะที่เดินทางมานี้ จะเข้าเยี่ยมชมสวนผลิตผลไม้สดที่ได้มาตรฐานในจังหวัดเชียงราย จันทบุรีและตราด เน้นผลไม้ที่ญี่ปุ่นให้สิทธิพิเศษเพิ่มภายใต้ JTEPA โดยเฉพาะสับปะรดผลเล็ก ได้แก่พันธุ์ภูแล และพันธุ์นางแล และกล้วย พร้อมขยายตลาดผลไม้ที่ตลาดกำลังขยายได้ดี เช่น มะม่วง มังคุด ทะเรียน คณะที่เดินทางมาครั้งนี้ ประกอบด้วยบริษัทนำเข้าและซูเปอร์มาร์เก็ตรายใหญ่ระดับประเทศ เช่น AEON Co., - AIC Inc.; Ito-Yokada-Union Co., Vox Trading; Showa Boeki Co.; York Benimaru - KI Fresh Access Inc. ซึ่งจะทำให้ผลไม้ไทยเจาะเข้าสู่ผู้บริโภคทุกภูมิภาคทั่วญี่ปุ่น ทุกบริษัทมีความกระตือรือร้น ที่จะพบกลุ่มชาวสวนผู้ผลิต และพบบริษัทส่งออกที่ได้มาตรฐาน ความสนใจของบริษัทนำเข้าไม่ได้จำกัดเฉพาะผลไม้สด แต่รวมถึงผลไม้แห้งและแปรรูป ผักสด และแปรรูป ซึ่งเจ้าหน้าที่จัดซื้อระบุว่า ความตื่นตัวเรื่องสุขภาพและ Dietary ทำให้ตลาดผลไม้แห้งและแปรรูปเป็นที่นิยม และเตรียมจะจัดส่งเสริมการขายในปีนี้ ด้วยภาวะอากาศที่แปรปรวนและอุณหภูมิของโลกที่อุ่นขึ้น ทำให้ผลไม้เมืองร้อนแทรกซึมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของอาหารในชีวิตประจำวันของชาวญี่ปุ่น ปีหนึ่งๆ ญี่ปุ่นนำเข้าผลไม้เมืองร้อนที่เป็นผลไม้สด จำนวน 1.6-1.7 ล้านตัน มูลค่าประมาณ 1,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ มีสัดส่วนร้อยละ 85 ของผลไม้สดที่นำเข้า

ผลไม้สดที่ญี่ปุ่นยอมให้นำเข้าในรูปผลสด มี 6 ชนิด ได้แก่ มะม่วง มังคุด ทะเรียน กล้วย มะพร้าวอ่อน และสับปะรด โอกาสส่งออกของไทยยิ่งสูงขึ้นเมื่อมีการลงนามความตกลง JTEPA ซึ่งญี่ปุ่นยินยอมลดภาษีนำเข้าผลไม้สด ได้แก่ มะม่วง มังคุด ทะเรียน และมะพร้าวเหลือศูนย์ ญี่ปุ่นยังขยายโควตาผลไม้จากไทย 2 ชนิด ได้แก่ กล้วย โดยให้โควตาปลอดภาษี 4,000 ตันในปีแรก เริ่มตั้งแต่ 1 พฤศจิกายน 2550 จากนั้นทยอยเพิ่มเป็น 8,000 ตันภายใน 5 ปี ภาษีนอกโควตาจัดเก็บร้อยละ 10 หากนำเข้าระหว่างเมษายน-กันยายน และเก็บร้อยละ 20 เมื่อนำเข้าระหว่างเดือนตุลาคม-มีนาคม นอกจากนี้ ได้ให้โควตาปลอดภาษี สำหรับสับปะรดสด ขนาดน้ำหนักผลละไม่เกิน 900 กรัม จำนวน 100 ตันในปีแรก และเพิ่มขึ้นเป็น 500 ตันภายใน 5 ปี ภาษีนอกโควตาจัดเก็บอัตรา 17 % จำนวนผลไม้สดที่ญี่ปุ่นให้นำเข้าจากไทย มะม่วง และมังคุด เป็นผลไม้ที่ได้รับความนิยมสูงสุด เรียกได้ว่าผู้บริโภคต่างรอคอยให้ถึงฤดูผลิตและส่งออกของไทย ผลไม้ที่รู้จักกันดีและได้รับความนิยมมากขึ้น ได้แก่ ทะเรียน มะพร้าวอ่อน ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาเริ่มมีการนำเข้ากล้วยหอมทอง และกล้วยไซจากไทยเข้าไปวางขายในญี่ปุ่นบ้าง แต่พบว่าไม่มีการนำเข้าสับปะรดสดจากไทยเลย เมื่อสอบถามบริษัทนำเข้าก็แปลกใจที่ไม่เคยคิดถึงสับปะรดไทยและเชื่อว่าผู้บริโภคก็ยังไม่รู้จัก เชื่อมั่นว่าคณะผู้แทนที่เดินทางมาครั้งนี้จะทำให้ผลไม้ใหม่อีก 2 ชนิด ได้แก่ สับปะรด กล้วย เป็นดาวรุ่งดวงใหม่ของผลไม้ไทยในญี่ปุ่น

* ที่มา: กรมส่งเสริมการส่งออก ; สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงโตเกียว

- บทสรุปผู้บริหาร -

โครงการศึกษาผลกระทบและแนวทางการเจรจาบทวนความตกลงในพันธกรณีต่าง ๆ

และการใช้ประโยชน์จากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น

โดยศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ตุลาคม ๒๕๕๔

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศมอบหมายให้สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ดำเนินโครงการศึกษาผลกระทบและแนวทางการเจรจาบทวนความตกลงในพันธกรณีต่าง ๆ และการใช้ประโยชน์จากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ประเมินผลกระทบด้านบวกและลบของการเปิดตลาดการค้าสินค้า บริการ การลงทุน และการจัดทำความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มบังคับใช้ JTEPA และวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคสำคัญเพื่อนำไปสู่การเจรจาแก้ไขปัญหาระหว่างฝ่ายไทยกับญี่ปุ่น (๒) วิเคราะห์ผลกระทบและความพร้อมของไทยในการเจรจาบทวนความตกลงด้านการค้าสินค้า บริการ การลงทุน การจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ และโครงการความร่วมมือในภาพรวมตามเงื่อนไขเวลาที่ไทยกับญี่ปุ่นระบุไว้ในความตกลงร่วมกัน และ (๓) เสนอแนะกรอบเจรจา ทำที่เจรจา และแนวทางการเจรจาบทวน JTEPA ที่เหมาะสมและมาตรการรองรับผลกระทบต่อหน่วยงานภาคเอกชนและภาครัฐ และเสนอมาตรการเชิงรับและเชิงรุกในการปฏิบัติตามพันธกรณี และสามารถนำมาปฏิบัติได้จริง

ผลการศึกษา

ส่วนที่ ๑: ประเมินผลกระทบด้านบวกและลบของการเปิดตลาดการค้าสินค้า บริการ การลงทุน และ การจัดทำความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มบังคับใช้ JTEPA

๑.๑.ผลกระทบการเปิดตลาดการค้าสินค้า

ญี่ปุ่นเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุดของไทย สินค้าที่ไทยกับญี่ปุ่นค้าขายกันส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรม โดยไทยเป็นฝ่ายขาดดุลการค้า ผู้ส่งออกไทยสามารถเลือกใช้สิทธิประโยชน์ในการส่งออกได้ ๓ ประเภท ได้แก่ (๑) สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป (GSP) (๒) สิทธิประโยชน์การลดหย่อนภาษีตามความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) และ (๓) สิทธิประโยชน์การลดหย่อนภาษีตามความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจอาเซียน-ญี่ปุ่น (AJCEP) โดย JTEPA เป็นสิทธิประโยชน์ที่ผู้ส่งออกไทยนิยมใช้มากที่สุดเมื่อเทียบกับสิทธิประโยชน์อื่นที่ส่งออกไปตลาดญี่ปุ่น

หลังจากที่ JTEPA มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เป็นต้นมา พบว่า JTEPA ช่วยให้ไทยกับญี่ปุ่นได้รับประโยชน์จากการลด/ยกเว้นภาษีระหว่างกันทำให้ต้นทุนการค้าระหว่างกันลดลงและมีมูลค่าการค้าขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีมูลค่าการค้าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๔.๒ เมื่อเทียบกับก่อนทำ JTEPA กล่าวคือ ในช่วง ๔ ปีก่อน JTEPA มีผลใช้บังคับ (พ.ศ.๒๕๔๖ - ๒๕๔๙) ไทยกับญี่ปุ่นมีมูลค่าการค้ารวมเฉลี่ย ๓๗.๑ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยไทยส่งออกไปญี่ปุ่นมีมูลค่าเฉลี่ย ๑๔.๑ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ และนำเข้าเฉลี่ย ๒๓.๐ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ อย่างไรก็ตาม ในช่วง ๔ ปีหลัง JTEPA มีผลใช้บังคับ (พ.ศ.๒๕๕๐ - ๒๕๕๓) ไทยกับญี่ปุ่นมีมูลค่า

การค้ารวมเฉลี่ย ๔๙.๘ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ โดยไทยส่งออกไปญี่ปุ่นมีมูลค่าเฉลี่ย ๑๘.๖ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ และนำเข้าเฉลี่ย ๓๑.๒ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ

สินค้าส่งออกหลักของไทยที่ได้ประโยชน์จาก JTEPA ได้แก่ สินค้าประมง ผักและผลไม้ ไข่ อาหารสัตว์ กากน้ำตาล เนื้อหมู สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม พลาสติก เคมีภัณฑ์ อัญมณีและเครื่องประดับ โดยไทยมีมูลค่าการส่งออกที่ใช้สิทธิประโยชน์ JTEPA เฉลี่ย ๓ ปี (พ.ศ.๒๕๕๑ - ๒๕๕๓) คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๑ ของมูลค่าการส่งออกรวมของสินค้าที่ได้สิทธิประโยชน์ ขณะที่สินค้าไทยที่ได้รับผลกระทบจาก JTEPA ได้แก่ เหล็กและผลิตภัณฑ์เหล็ก ชิ้นส่วนยานยนต์ที่นำมาใช้ประกอบรถยนต์ และยานยนต์ ซึ่งเป็นสินค้าที่ญี่ปุ่นมีศักยภาพในการผลิตและส่งออก โดยไทยมีมูลค่าการนำเข้าที่ใช้สิทธิประโยชน์ JTEPA เฉลี่ย ๓ ปี (พ.ศ.๒๕๕๑ - ๒๕๕๓) คิดเป็นร้อยละ ๘.๔ ของมูลค่าการนำเข้าสินค้าทุกรายการ

อย่างไรก็ตาม ไทยยังมีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จาก JTEPA ทั้งในการส่งออกสินค้าไปญี่ปุ่น และการนำเข้าสินค้าจากญี่ปุ่น ดังนี้

ก. ปัญหาอุปสรรคการส่งออกสินค้า ได้แก่

- **อุปสรรคทางภาษี** สินค้าส่งออกสำคัญของไทยหลายรายการไม่ได้ประโยชน์จากเปิดตลาด เนื่องจากเป็นสินค้าที่ญี่ปุ่นไม่รวมอยู่ในข้อผูกพันเปิดตลาด เช่น ข้าว และแป้งจากข้าว รวมทั้งมีสินค้าหลายรายการที่ญี่ปุ่นไม่ได้ลดภาษีให้มากนัก เช่น ปลาหมึกแช่เย็นแช่แข็ง ไข่ปรุงสุก น้ำตาล อาหารสำเร็จรูป สิ่งปรุงรสอาหาร ผลิตภัณฑ์ข้าวสาลี เสื้อผ้า เครื่องหนัง และรองเท้า เป็นต้น

- **การกำหนดโควตานำเข้าสำหรับสินค้าเกษตรและอาหารจากไทย** ได้แก่ เนื้อสุกรแปรรูป กากน้ำตาล แป้งมันสำปะหลัง กล้วย และสับปะรดสด ทำให้ไม่สามารถส่งออกได้อย่างเต็มที่

- **กฎถิ่นกำเนิดสินค้าที่ยากเกินไปทำให้ไม่เอื้อต่อการส่งออก** เช่น ปลาทุบกระป๋องที่ส่งออกจากไทยไม่สามารถปฏิบัติตามกฎถิ่นกำเนิดสินค้าที่ญี่ปุ่นกำหนดให้ใช้ปลาที่จับได้จากเรือประมงที่จดทะเบียนกับ IOTC นอกจากนี้ ยังมีสินค้าอื่น ๆ เช่น สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม น้ำผลไม้และแยม อัญมณีและเครื่องประดับ วิหุญและโทรทัศน์ และอาหารสัตว์เลี้ยง เป็นต้น ที่ผู้ผลิตไทยต้องนำเข้าวัตถุดิบจากประเทศที่สาม (วัตถุดิบที่ไม่ได้ถิ่นกำเนิด) มาผลิต ทำให้ไม่สามารถผลิตได้ตามเกณฑ์มูลค่าเพิ่มที่กำหนดภายใต้ JTEPA

- **การจำกัดจำนวนผลไม้ที่ญี่ปุ่นอนุญาตให้นำเข้า** ญี่ปุ่นอนุญาตให้นำเข้าผลไม้จากไทยเพียง ๘ ชนิด ได้แก่ มะม่วง (พันธุ์หนังกลางวัน พิมเสน น้ำดอกไม้ มหาชนก และแรด) มังคุด ทูเรียน สับปะรด มะพร้าว กล้วย สละ และมะขามหวาน เป็นต้น

- **การใช้ประโยชน์จาก JTEPA กระจุกตัวอยู่ในผู้ประกอบการรายใหญ่** โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการที่อยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล จังหวัดขนาดใหญ่ในภาคกลาง ตะวันออก และตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยมีผู้ส่งออกบางส่วนเป็นกิจการญี่ปุ่นที่ลงทุนผลิตสินค้าในไทยและส่งออกกลับไปยังญี่ปุ่นอีกทอดหนึ่ง ขณะที่ SME ส่วนใหญ่ยังไม่ทราบข้อมูลกติกาเปิดตลาด พิกัดอัตราศุลกากร การคำนวณกฎถิ่นกำเนิดสินค้า และวิธีการส่งออกโดยใช้ประโยชน์จาก JTEPA

ข. ปัญหาอุปสรรคการนำเข้าสินค้า ได้แก่

- การเก็บค่าธรรมเนียมขอแบบฟอร์มใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าของสภาหอการค้าญี่ปุ่น โดยเรียกเก็บค่าออกใบรับรองฯ ๒๐๐ เยน/ครั้ง และ ๕๐๐ เยน/รายการ ซึ่งถือว่ามีความแพงจึงเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตแก่ผู้นำเข้าของไทย

- ความกังวลของผู้ผลิตสินค้าไทย ผู้ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมบางประเภท เช่น ชิ้นส่วนและอะไหล่ยานยนต์ รถยนต์สำเร็จรูป และเหล็ก ไม่ต้องการให้รัฐบาลเร่งลด/ยกเลิกภาษีให้ญี่ปุ่น เนื่องจากญี่ปุ่นมีศักยภาพการผลิตเหนือกว่าไทยมาก ตลอดจนเรียกร้องให้ภาครัฐชะลอเวลาการเปิดตลาดนำเข้าให้ญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม สำหรับการเปิดตลาดสินค้าเหล็ก พบว่า กลุ่มธุรกิจผู้ใช้เหล็ก เช่น ธุรกิจผลิตรถยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ ธุรกิจผลิตเครื่องจักรกลและธุรกิจก่อสร้าง ต้องการให้ไทยเปิดตลาดเหล็กให้เร็วขึ้นและยกเลิกข้อกำหนดโควตา เนื่องจากมีความต้องการใช้เหล็กจากญี่ปุ่นที่มีราคาถูกกว่าแต่มีคุณภาพสูงกว่าเหล็กที่ผลิตจากโรงงานในไทย

๑.๒ ผลกระทบการเปิดตลาดบริการและลงทุน

ไทยกับญี่ปุ่นไม่ได้รับผลกระทบจากการเปิดตลาดบริการและลงทุนภายใต้ JTEPA มากนัก โดยไทยผูกพันเปิดตลาดต่ำกว่าขอบเขตของกฎหมายปัจจุบัน นักลงทุนญี่ปุ่นส่วนใหญ่เลือกใช้สิทธิประโยชน์การลงทุนและทำงานในไทยโดยใช้สิทธิประโยชน์จาก BOI มากกว่า JTEPA การลงทุนส่วนใหญ่ของญี่ปุ่นในไทยเป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมผลิตสินค้า และมีจำนวนไม่มากที่เป็นธุรกิจบริการซึ่งต้องขออนุญาตตามกฎหมายการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว เช่น บริการให้กู้ยืมเงินแก่บริษัทในเครือ บริการบริหารจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ และบริการให้เช่าทรัพย์สิน เป็นต้น ส่วนคนไทยที่เข้าไปประกอบธุรกิจและทำงานในญี่ปุ่นก็ไม่มีการใช้สิทธิประโยชน์จาก JTEPA

ปัญหาอุปสรรคสำคัญจากการเปิดตลาดบริการและการลงทุนประกอบด้วย

ก. ปัญหาอุปสรรคด้านการส่งออกบริการและลงทุนของไทย ได้แก่

- นักธุรกิจและผู้ให้บริการของไทยไม่มีการใช้ประโยชน์จากการเปิดตลาดบริการและลงทุนมากเท่าที่ควร แม้ว่าภายใต้ JTEPA ญี่ปุ่นผูกพันเปิดตลาดให้คนไทยไปลงทุนถือหุ้นข้างมากในประกอบธุรกิจญี่ปุ่นได้เกือบทุกธุรกิจ ประกอบกับญี่ปุ่นมีการจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกให้คนต่างชาติเข้าไปลงทุน และญี่ปุ่นผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการให้ไทยมากกว่าที่ผูกพันใน WTO โดยเฉพาะการอนุญาตให้คนไทยที่มีความเชี่ยวชาญเข้าไปประกอบอาชีพในญี่ปุ่นเป็นระยะเวลาไม่เกิน ๓ ปี เช่น ผู้ประกอบอาหารไทย ผู้สอนรำไทย ผู้สอนดนตรีไทย ผู้สอนทำอาหารไทย และผู้สอนภาษาไทย แต่ในทางปฏิบัติ ไม่มีคนไทยใช้สิทธิประโยชน์จาก JTEPA เข้าไปประกอบธุรกิจญี่ปุ่นมากนักเนื่องจากขาดเงินทุน ประสบการณ์ ข้อมูลการตลาด และข้อมูลกฎระเบียบการลงทุนและการทำงานในเชิงลึก

- ไม่สามารถส่งคนไทยไปทำงานเป็นผู้ประกอบอาชีพสปา พนักงานนวดไทย และผู้ดูแลผู้สูงอายุได้ แม้ว่าภายใต้ JTEPA ระบุให้ไทยกับญี่ปุ่นเจรจาหาทางให้คนไทยที่มีคุณสมบัติเหมาะสมไปทำงานได้ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ การเจรจาประสบความสำเร็จลำบาก เช่น ญี่ปุ่นอ้างว่ายังไม่ต้องการเปิดตลาดพนักงานนวดไทยเนื่องจากต้องการคุ้มครองคนตาบอดที่มีอาชีพพนักงานนวด

ข. ปัญหาอุปสรรคด้านการนำเข้าบริการและลงทุน ได้แก่

- ความกังวลจากผู้ประกอบการธุรกิจบริการที่ไม่ต้องการให้รัฐบาลเปิดตลาดบริการ ได้แก่ ธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ ก่อสร้าง และค้าส่งค้าปลีก เนื่องจากผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่เป็น SME เงินทุนน้อย บริการไม่ครบวงจร และไม่มีเครือข่ายระหว่างประเทศ

๑.๓. การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจภายใต้ JTEPA

JTEPA ครอบคลุมความร่วมมือ ๑๐ ด้าน ได้แก่ (๑) เกษตรกรรม ป่าไม้ และประมง (๒) การศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (๓) การสร้างเสริมสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ (๔) บริการทางการเงิน (๕) เทคโนโลยีสารสนเทศ (๖) วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พลังงาน และสิ่งแวดล้อม (๗) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (๘) การท่องเที่ยว (๙) การส่งเสริมการค้าและการลงทุน ประกอบด้วยโครงการความร่วมมือย่อย ได้แก่ โครงการครัวไทยสู่ครัวโลก โครงการความร่วมมืออุตสาหกรรมเหล็ก โครงการสถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านยานยนต์ โครงการอนุรักษ์พลังงาน โครงการเศรษฐกิจมูลค่าเพิ่ม โครงการความเป็นหุ้นส่วนภาครัฐและเอกชน โครงการความร่วมมือสิ่งทอและเสื้อผ้า และ (๑๐) ความร่วมมือด้านอื่น ๆ ที่ไทยกับญี่ปุ่นอาจตกลงเห็นชอบร่วมกัน

ในภาพรวม ไทยได้ประโยชน์จากการจัดทำความร่วมมือฯ ภายใต้ JTEPA เนื่องจากไทยเป็นผู้รับมากกว่าเป็นผู้ให้ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ ไทยไม่ได้ประโยชน์ความร่วมมือฯ มากเท่าที่ควรเนื่องจาก

- ไม่มียุทธศาสตร์การจัดทำความร่วมมือ ประกอบกับมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ต่างฝ่ายต่างทำขาดการบูรณาการการทำงานและกลไกติดตามผลที่มีประสิทธิภาพ
- หลายความร่วมมือที่ไม่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการยกระดับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับญี่ปุ่น เช่น ความร่วมมือด้านการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นความร่วมมือทางวิชาการตามกรอบการทำงานปกติเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งเน้นการให้ทุนสัมมนาและฝึกอบรมครูอาจารย์ และการแลกเปลี่ยนศิลปะวัฒนธรรม
- หลายความร่วมมือที่ไม่มีความคืบหน้าในการดำเนินงาน เช่น ความร่วมมือด้านบริการทางการเงินและความร่วมมือการอนุรักษ์พลังงาน และความร่วมมือด้านทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

ส่วนที่ ๒: ผลกระทบและความพร้อมของไทยในการเจรจาทบทวนการเปิดตลาดสินค้า บริการ การลงทุน การจัดซื้อของรัฐ และโครงการความร่วมมือในอนาคต

๒.๑ ผลกระทบและความพร้อมการทบทวนการเปิดตลาดสินค้า

ก. ผลกระทบเชิงปริมาณ

การศึกษาผลกระทบการเปิดตลาดสินค้าภายใต้ JTEPA ได้นำแบบจำลอง GTAP มาใช้เพื่อให้เห็นผลกระทบที่เชื่อมโยงของหน่วยเศรษฐกิจ ๔ หน่วย ได้แก่ ผู้ผลิต ภาคครัวเรือนและภาครัฐ นักลงทุน และภาคการขนส่ง ภายใต้สมมุติฐานว่าประเทศมีระบบเศรษฐกิจแบบเปิดและไม่มีการแทรกแซงจากรัฐ โดยเลือกสินค้า ๖ กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มสินค้าที่ภาคเอกชนไทยมีท่าทีผลักดันให้ญี่ปุ่นเปิดตลาดให้ไทย ๓ กลุ่ม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ปลาและอาหารทะเล ผลิตภัณฑ์เนื้อไก่และหมู น้ำตาล และกลุ่มสินค้าที่ญี่ปุ่นมีท่าทีผลักดันให้ไทยเปิดตลาดให้ญี่ปุ่น ๓ กลุ่ม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์เหล็ก ผลิตภัณฑ์โลหะ และยานยนต์และชิ้นส่วน เพื่อคาดการณ์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อเศรษฐกิจมหภาค โดยได้ทำสถานการณ์จำลอง ๔ รูปแบบตามตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ สถานการณ์จำลองที่กำหนดในการประมวลผล

	รายการสินค้าที่ญี่ปุ่นยกเลิกภาษี สินค้านำเข้าจากไทย	รายการสินค้าที่ไทยยกเลิกภาษี สินค้านำเข้าจากญี่ปุ่น
สถานการณ์ที่ ๑	ผลิตภัณฑ์ปลาและอาหารทะเล	ผลิตภัณฑ์เหล็ก
	ผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่และเนื้อหมู	ผลิตภัณฑ์โลหะ
	น้ำตาล	ยานยนต์และชิ้นส่วน
สถานการณ์ที่ ๒	ผลิตภัณฑ์ปลาและอาหารทะเล	ผลิตภัณฑ์เหล็ก
	ผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่และเนื้อหมู	ผลิตภัณฑ์โลหะ
	น้ำตาล	ชิ้นส่วนยานยนต์ (ไม่รวมยานยนต์สำเร็จรูป)
สถานการณ์ที่ ๓	ผลิตภัณฑ์ปลาและอาหารทะเล	เหมือนสถานการณ์ที่ ๒
สถานการณ์ที่ ๔	ผลิตภัณฑ์ปลาและอาหารทะเล	เหมือนสถานการณ์ที่ ๒
	ผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่และเนื้อหมู	

จากการศึกษาผลกระทบตามแบบจำลอง GTAP พบว่า การเปิดตลาดการค้ามากขึ้นตามสถานการณ์ทั้ง ๔ สถานการณ์ข้างต้นจะเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจมหภาคของไทยแสดงตามตารางที่ ๒

การเปิดตลาดตามสถานการณ์ที่ ๑ (ไทยและญี่ปุ่นเปิดเสรีการนำเข้าผลิตภัณฑ์ปลาและอาหารทะเล เนื้อไก่ และเนื้อหมู น้ำตาล เหล็ก โลหะ และยานยนต์และชิ้นส่วน) ส่งผลต่อตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคของไทยดีกว่าการเปิดตลาดตามสถานการณ์ที่ ๒, ๓ และ ๔ สรุปสาระสำคัญดังนี้

- การเปิดตลาดทั้ง ๔ สถานการณ์ส่งผลดีต่อการขยายตัว Real GDP กรณีการเปิดตลาดตามสถานการณ์ที่ ๑ ช่วยให้ Real GDP ขยายตัวมากที่สุดเมื่อเทียบสถานการณ์อื่น โดยการขยายตัวของ Real GDP เกิดจากการลงทุนของเอกชนและภาครัฐมากขึ้น การบริโภคและการออกของสังคมเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม การเปิดตลาดตามสถานการณ์ทั้ง ๔ แบบทำให้ไทยขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น เนื่องจากอัตราขยายตัวของการนำเข้าเพิ่มมากกว่าอัตราขยายตัวของการส่งออก

- หากพิจารณาอัตรากำไร (Terms of Trade) ซึ่งเป็นอัตราส่วนเปรียบเทียบราคาสินค้าส่งออกกับราคาสินค้านำเข้า โดยหากอัตรากำไรมีค่าสูงแสดงถึงประเทศได้เปรียบทางการค้ากับประเทศอื่น ซึ่งพบว่า การเปิดตลาดตามสถานการณ์ที่ ๑ มีอัตรากำไรเพิ่มมากที่สุด โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๒๒ ซึ่งมากกว่าการเปิดตลาดตามสถานการณ์อื่น นอกจากนี้ อัตรากำไรมีค่าเป็นบวกหมายความว่า ไทยได้รับผลดีจากการค้าอันเกิดจากการเปิดตลาดการค้ามากกว่าผลเสียที่เกิดจากการเป็ยงเบนการค้า

ตารางที่ ๒: ผลกระทบต่อตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคของไทย

	สถานการณ์ ๑	สถานการณ์ ๒	สถานการณ์ ๓	สถานการณ์ ๔
Real GDP (market prices) (%)	๐.๒๘	๐.๒๔	๐.๐๘	๐.๑๑
Aggregate capital stock (%)	-๐.๓๕	-๐.๑๔	-๐.๒๒	-๐.๒๑
Real private consumption (%)	๐.๕๐	๐.๓๖	๐.๑๙	๐.๒๒
Real government consumption (%)	๐.๕๒	๐.๓๘	๐.๒๐	๐.๒๓
Real investment (%)	๕.๙๗	๓.๖๖	๓.๐๓	๓.๑๕
Export volumes (%)	-๐.๙๓	-๐.๕๗	-๐.๕๖	-๐.๕๘
Import volumes (%)	๑.๔๔	๐.๘๕	๐.๗๗	๐.๗๙
Personal Income (%)	๐.๕	๐.๓๗	๐.๑๙	๐.๒๒
Real Saving (%)	๐.๘๗	๐.๕๒	๐.๕๒	๐.๔๓๗๐๓๘
Welfare (millions\$)	๔๕๓.๐๐	๒๘๗.๖	๑๙๘.๒	๒๑๕.๓
Price of GDP (market price) (%)	๐.๒	๐.๑๙	๐.๐๕	๐.๐๗
Export Price(%)	๐.๒๒	๐.๑๗	๐.๐๘	๐.๐๙
Import Price(%)	๐.๐๐๑๙	๐.๐๐๐๙	๐.๐๐๑๘	๐.๐๐๑๗
Terms of trade (%)	๐.๒๒	๐.๑๖	๐.๐๗	๐.๐๙
Average price of primary factor (%)	๐.๘๓	๐.๕๖	๐.๓๙	๐.๕๒
Unskilled Labour wage rate (%)	๐.๗๕	๐.๕๑	๐.๓๔	๐.๓๘
Skilled Labour wage rate (%)	๑.๒๓	๐.๘๐	๐.๕๙	๐.๖๓

ที่มา: จากการประมวลผลโดย GTAP

ตารางที่ ๓ แสดงแนวโน้มการค้าระหว่างไทยและญี่ปุ่น (พิจารณาเพียงสองประเทศ) จำแนกตามรายสินค้าที่กำหนดไว้ในสถานการณ์การเปิดตลาดที่ ๑ ถึง ๔ พบว่า การที่ญี่ปุ่นเปิดตลาดให้ไทยอย่างไม่มีข้อจำกัดด้านภาษีและมาตรการที่มีใช้ภาษีจะทำให้มูลค่าส่งออกของไทยไปญี่ปุ่นในผลิตภัณฑ์ปลาและอาหารทะเล ผลิตภัณฑ์เนื้อไก่และเนื้อหมู และน้ำตาลเพิ่มขึ้นทุกรายการ โดยน้ำตาลเป็นกลุ่มที่มีอัตราการขยายตัวมากที่สุด รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์จากเนื้อไก่และเนื้อหมู และผลิตภัณฑ์ปลาและอาหารทะเล ตามลำดับ ขณะเดียวกันการที่ไทยเปิดตลาดให้ญี่ปุ่นอย่างไม่มีข้อจำกัดด้านภาษีและมาตรการที่มีใช้ภาษีทำให้มูลค่านำเข้าจากญี่ปุ่นในสินค้าผลิตภัณฑ์เหล็ก ผลิตภัณฑ์โลหะ และยานยนต์ชิ้นส่วนเพิ่มขึ้นทุกรายการ โดยสินค้ายานยนต์และชิ้นส่วนจะเป็นกลุ่มที่มีอัตราการขยายตัวของการนำเข้ามากที่สุด รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์เหล็ก และผลิตภัณฑ์โลหะ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓: แนวโน้มการค้าระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่นจำแนกตามรายสินค้า (หน่วย-เปอร์เซ็นต์)

สถานการณ์	ผลิตภัณฑ์ปลา	ผลิตภัณฑ์เนื้อไก่และเนื้อหมู	น้ำตาล	ผลิตภัณฑ์เหล็ก	ผลิตภัณฑ์โลหะ	ยานยนต์และชิ้นส่วน	รวม
ไทยส่งออกไปญี่ปุ่น							
สถานการณ์ ๑	๘.๕๑	๒๐.๕๗	๑๕๗.๗๓	๑.๑๗	-๐.๑๓	๑๑.๘๔	๑.๒๙
สถานการณ์ ๒	๘.๕๑	๒๑.๗๗	๑๕๘.๐๒	๑.๕๖	๐.๕๙	๕.๕๖	๑.๘๒
สถานการณ์ ๓	๘.๕๑	-๑.๕๑	-๐.๓๘	๑.๘๒	๐.๙๕	๖.๖๒	-๐.๕๕
สถานการณ์ ๔	๘.๕๑	๒๒.๒๓	-๐.๔๓	๑.๖๙	๐.๘๔	๖.๕๕	-๐.๐๖
ไทยนำเข้าจากญี่ปุ่น							
สถานการณ์ ๑	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๑๑.๒๘	๐.๙๘	๒๒.๒๒	๔.๙๓
สถานการณ์ ๒	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๑๓.๒๘	๐.๓๗	๑๒.๘๗	๒.๗๕
สถานการณ์ ๓	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๑๓.๔๔	๐.๓๑	๑๔.๕๐	๒.๙๖

สถานการณ์ ๔	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๑๑.๕๒	๐.๓๔	๑๔.๕๔	๒.๙๘
ดุลการค้าของไทย							
สถานการณ์ ๑	๙.๐๕	๒๐.๕๓	๑๕๘.๐๓	๑๑.๖๘	๒.๖๗	๒๘.๘๙	๘.๔๘
สถานการณ์ ๒	๙.๐๕	๒๑.๘๓	๑๕๘.๓๒	๑๑.๖๗	-๐.๐๖	๑๓.๖๘	๓.๖๔
สถานการณ์ ๓	๙.๐๕	-๑.๕๑	-๐.๓๘	๑๑.๘๒	-๐.๖๘	๑๕.๓๕	๖.๓๘
สถานการณ์ ๔	๙.๐๕	๒๒.๒๙	-๐.๕๓	๑๑.๘๐	-๐.๕๒	๑๕.๔๑	๕.๙๔

ที่มา: จากการประมวลผลโดย GTAP

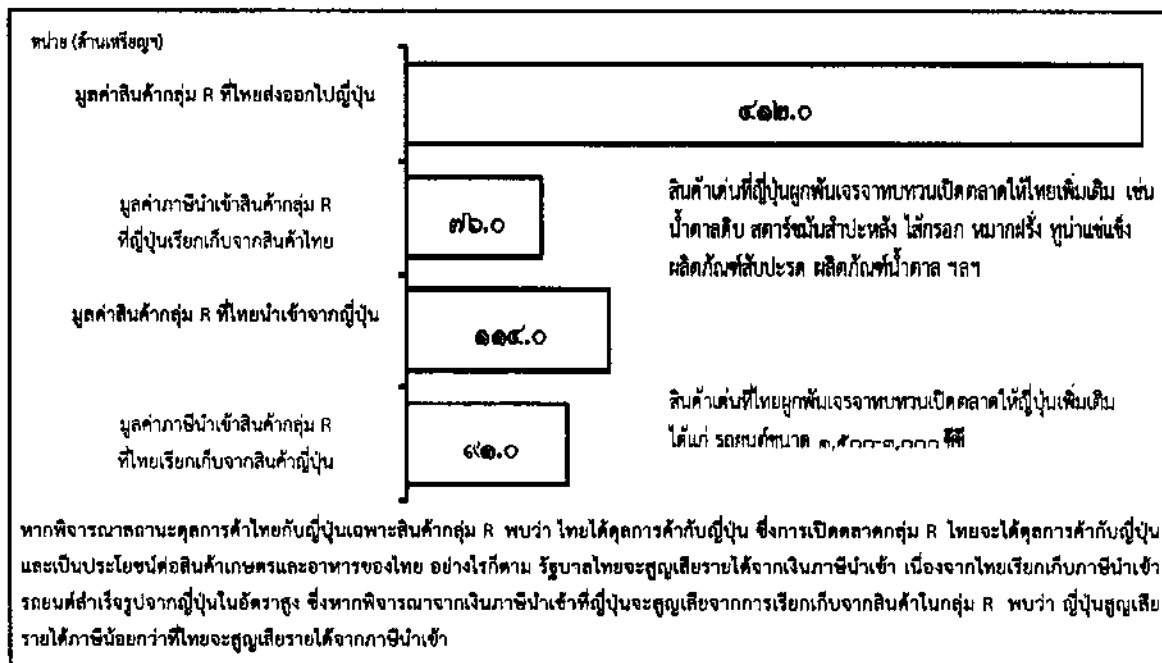
ข. ผลกระทบเชิงคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในกรณีที่ไทยกำหนดท่าทีการเจรจาต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

หากไทยกำหนดท่าทีการเจรจาโดยนำรายการสินค้าที่อยู่ในกลุ่มที่ JTEPA กำหนดให้ไทยกับญี่ปุ่นต้องนำมาทบทวน (สินค้ากลุ่ม R) โดยกรณีญี่ปุ่นมีพันธกรณีต้องทบทวนการเปิดตลาดให้สินค้าไทยภายในเดือนเมษายน ๒๕๕๔ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตรและอาหาร อาทิ น้ำตาลดิบ ผลิตภัณฑ์น้ำตาล ไข่กรอก สดาร์ไขมัน-สำปะหลัง และไข่กรอก เป็นต้น และกรณีของไทยมีพันธกรณีต้องทบทวนการเปิดตลาดสินค้ารถยนต์ทุกขนาดจากญี่ปุ่นภายในเดือนเมษายน ๒๕๕๕ โดยนำมูลค่าการส่งออกและนำเข้าสินค้ากลุ่ม R ของไทยกับญี่ปุ่นมาเปรียบเทียบกัน โดยใช้ฐานข้อมูลการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่นในปี ๒๕๕๓ แสดงตามภาพที่ ๑

ผลการวิเคราะห์ พบว่า หากไทยกับญี่ปุ่นทบทวนเปิดตลาดสินค้ากลุ่ม R ทั้งหมด มูลค่าการค้าที่ไทยจะได้รับประโยชน์จากการเปิดตลาดจะมากกว่ามูลค่าการค้าที่ญี่ปุ่นได้รับ อย่างไรก็ตาม หากไทยเปิดตลาดสินค้ากลุ่ม R รัฐบาลไทยจะสูญเสียรายได้จากเงินภาษีนำเข้ามากกว่าที่ญี่ปุ่นสูญเสียรายได้ภาษี เนื่องจากไทยมีการเก็บภาษีนำเข้ารถยนต์สำเร็จรูปจากญี่ปุ่นในอัตราสูง

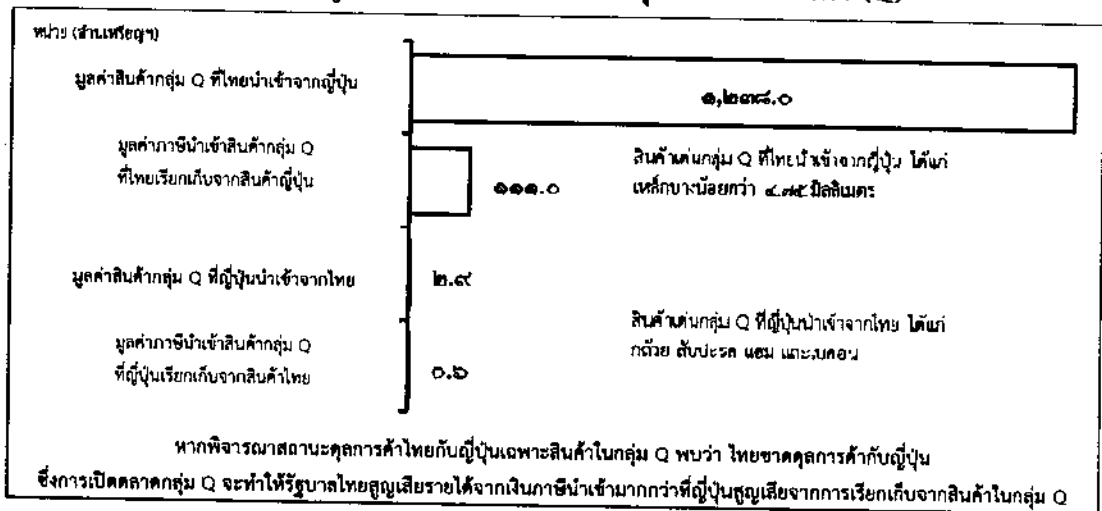
ภาพที่ ๑ มูลค่าการค้าของสินค้าในกลุ่มที่กำหนดให้ไทยกับญี่ปุ่นผูกพันต้องเจรจากันใหม่ (R)

หากพิจารณาสินค้ากลุ่มที่กำหนดให้ไทยกับญี่ปุ่นมีโควตานำเข้า (สินค้ากลุ่ม Q) ตามภาพที่ ๒ พบว่า หากไทยกับญี่ปุ่นทบทวนเปิดตลาดสินค้ากลุ่ม Q เพิ่มเติม แม้ว่ามูลค่าการค้าโดยรวมที่ไทยจะได้ประโยชน์จากการเปิด

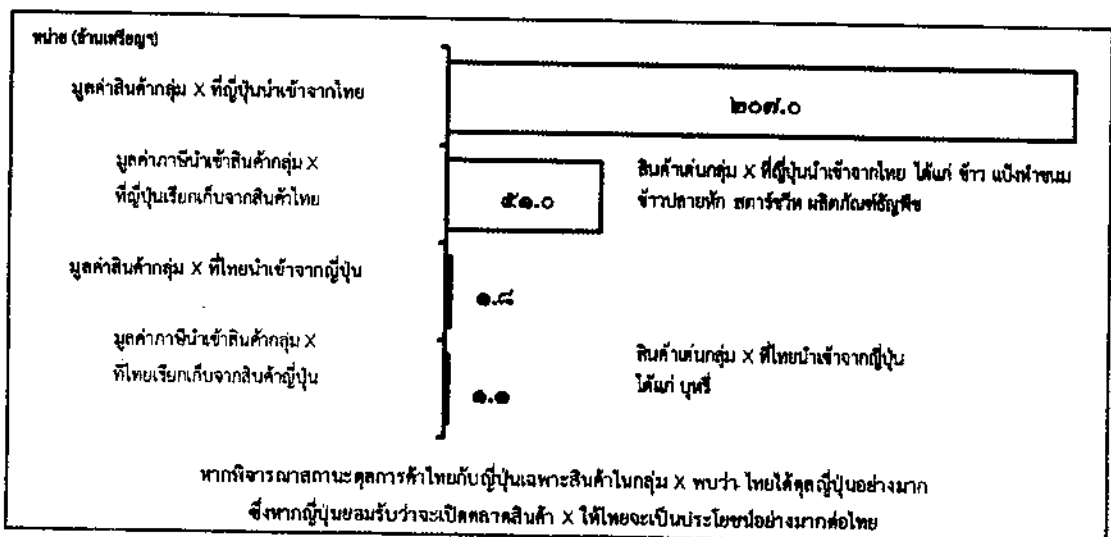
ตลาดจะน้อยกว่ามูลค่าการค้าที่ญี่ปุ่นได้รับแต่ไทยควรเสนอให้ญี่ปุ่นพิจารณาทบทวนเปิดตลาด/ขยายโควตา เนื่องจากสินค้าบางรายการในกลุ่ม Q เป็นสินค้าที่ไทยมีศักยภาพในการผลิตและส่งออก และบางรายการเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการภายใน โดยสินค้า Q ที่ญี่ปุ่นได้ประโยชน์จากการที่ไทยขยายโควตานำเข้าหรือลดภาษีลง ได้แก่ เหล็ก ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมรถยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ของไทย กลุ่มผู้ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าในไทยจะได้รับประโยชน์จากการมีต้นทุนวัตถุดิบที่ถูกลง หรือกล้วย สับปะรด แอปเปิ้ลและเบคอน ที่ไทยได้ประโยชน์จากการที่ญี่ปุ่นขยายโควตาหรือลดภาษีลง อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมา พบว่า ผู้ส่งออกไทยยังมีการใช้สิทธิประโยชน์การส่งออกสินค้าไม่เต็มโควตา (ยกเว้นกลุ่มผลิตภัณฑ์สุกรและเบคอน) ซึ่งภาครัฐและเอกชนไทยควรเร่งใช้ประโยชน์ในการส่งออกให้เต็มโควตา โดยเฉพาะกล้วยและสับปะรดเนื่องจากเป็นกลุ่มตลาดที่มีศักยภาพการเติบโตในญี่ปุ่น

ภาพที่ ๒ มูลค่าการค้าของสินค้าในกลุ่มที่กำหนดโควตา (Q)

หากพิจารณาสินค้าที่ไทยกับญี่ปุ่นไม่ผูกพันเปิดตลาด (สินค้ากลุ่ม X) ตามภาพที่ ๓ พบว่า หากไทยกับญี่ปุ่นทบทวนเปิดตลาดสินค้ากลุ่ม X เพิ่มเติม มูลค่าการค้าโดยรวมที่ไทยจะได้รับประโยชน์จากการเปิดตลาดจะมากกว่ามูลค่าการค้าที่ญี่ปุ่นได้รับอย่างมาก โดยกลุ่มสินค้า X ที่ไทยได้ประโยชน์ ได้แก่ ข้าว แป้งทำขนม ข้าว-ปลายหัก สตาร์ชวิท และผลิตภัณฑ์ธัญพืช ขณะที่กลุ่มสินค้า X ที่ญี่ปุ่นจะได้ประโยชน์ ได้แก่ บุหรี่ ซึ่งญี่ปุ่นมีมูลค่าการส่งออกมาไทยไม่มาก

ภาพที่ ๓ มูลค่าการค้าของสินค้าที่ไทยกับญี่ปุ่นไม่ผูกพันเปิดตลาด (X)

ค. ความพร้อมในการเจรจาเปิดตลาดสินค้าของไทย

จากการประมวลผลกระทบเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสามารถประเมินความพร้อมในการเจรจาเปิดตลาดสินค้าของไทยพบว่า กลุ่มสินค้าที่ไทยได้ประโยชน์และมีความพร้อมในการส่งออกไปตลาดญี่ปุ่นประกอบด้วย

๑. สินค้ากลุ่ม R ได้แก่ น้ำตาลดิบ ผลิตภัณฑ์น้ำมัน สตาร์ทอัพสำหรับปศุสัตว์ ไส้กรอก หมากฝรั่ง ผลิตภัณฑ์สับปะรด และทุเรียนแช่แข็ง ขณะเดียวกันสินค้าของไทยที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบหากไทยเปิดตลาดให้แก่ญี่ปุ่น ได้แก่ รถยนต์สำเร็จรูป โดยเฉพาะรถยนต์ขนาดความจุกระบอกสูบใหญ่ตั้งแต่ ๑,๕๐๐-๓,๐๐๐ ซีซี การทบทวนการเจรจาสินค้าในกลุ่ม R จะทำให้เกษตรกรและกลุ่มผู้ผลิตสินค้าเกษตรและอาหาร ซึ่งเป็นสาขาที่ไทยมีศักยภาพในการผลิตมากและเกี่ยวข้องกับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้รับประโยชน์ ขณะเดียวกันกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบอาจเป็นผู้ผลิตรถยนต์ในประเทศไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจการของต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในไทยและผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์เพื่อป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรมรถยนต์ในไทย

๒. สินค้ากลุ่ม Q (โควตา) โดยไทยควรผลักดันให้ญี่ปุ่นทบทวนเปิดตลาด/ขยายโควตาแก่ไทยเพิ่มขึ้น ได้แก่ แยมและเบคอน กากน้ำตาล แป้งมันสำปะหลัง เอสเตอร์รีไฟด์สตาร์ทซ์ และสตาร์ทชีน รวมทั้งเจรจาให้ญี่ปุ่นรวมการขยายโควตานำเข้าสับปะรดขนาดน้ำหนักเกิน ๙๐๐ กรัมให้ไทย ซึ่งเป็นสับปะรดส่วนใหญ่ที่ไทยสามารถปลูกและส่งออกได้ ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยใช้ประโยชน์ส่งออกสินค้าในโควตามากขึ้น โดยเฉพาะการส่งออกกล้วยและสับปะรด ขณะที่พิจารณาเปิดตลาดโควตานำเข้าสินค้าเหล็กจากญี่ปุ่นในกรณีที่เป็นเหล็กคุณภาพสูงที่ผู้ประกอบการไทยไม่มีขีดความสามารถในการผลิต และเป็นประโยชน์ต่อการลดต้นทุนการผลิตของผู้ผลิตสินค้าในประเทศที่มีความต้องการใช้เหล็กคุณภาพสูง

๓. สินค้ากลุ่ม X ซึ่งเป็นกลุ่มสินค้าที่ญี่ปุ่นยังไม่ได้นำมาผูกพันการเปิดตลาดใน JTEPA โดยควรเรียกร้องให้ญี่ปุ่นผูกพันเปิดตลาดในกลุ่ม X ได้แก่ ข้าว แป้งทำขนม ข้าวปลายหัก สตาร์ทชีวท์ และผลิตภัณฑ์ธัญพืช ซึ่งเป็นสินค้าที่ไทยมีความพร้อมส่งออกมาก โดยเสนอให้ญี่ปุ่นพิจารณาให้มีการปรับแก้ความตกลง (Amendment) เพื่อรวมการผูกพันเปิดตลาดสินค้าข้างต้นในการประชุม Joint Committee ตลอดจนเรียกร้องให้นำมาเจรจาทบทวนความตกลงภายในปีที่ ๑๐ หลังจาก JTEPA มีผลใช้บังคับ (เดือนเมษายน ๒๕๕๙) ซึ่งตาม JTEPA กำหนดให้ทั้งไทยกับญี่ปุ่นมีการทบทวนทั่วไป (General Review)

๒.๒ ผลกระทบและความพร้อมการทบทวนการเปิดตลาดบริการและการลงทุนของไทย

JTEPA กำหนดให้ไทยกับญี่ปุ่นทบทวนข้อผูกพันการเปิดตลาดการค้าบริการบางสาขา ได้แก่ บริการค้าส่งค้าปลีก บริการซ่อมบำรุงรักษาและซ่อมแซม บริการให้เช่า บริการขนส่งและโลจิสติกส์ บริการท่องเที่ยว บริการการเงิน โทรคมนาคม และบริการด้านสุขภาพ ซึ่งจากการวิเคราะห์ผลกระทบ พบว่า หากไทยกับญี่ปุ่นต้องเจรจาเปิดตลาดบริการและการลงทุนเพิ่มเติม ไทยจะอยู่ในฐานะเป็นฝ่ายรับมากกว่าฝ่ายรุก เนื่องจากไทยมีกฎระเบียบไม่เอื้อต่อการเปิดตลาดทั้งการเข้ามาลงทุนและการมาทำงานของคนต่างชาติ และผู้ประกอบการไทยโดยรวมมีความพร้อมในการแข่งขันน้อยกว่า ยกเว้นสาขาบริการสุขภาพที่ไทยมีความพร้อมการแข่งขันมากกว่า

หากไทยหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องมีการเปิดตลาดเพิ่มเติมตามพันธกรณี JTEPA ไทยควรพิจารณาใช้ความตกลงการค้าบริการอาเซียน (AFAS) และความตกลงการลงทุนอาเซียน (ACIA) เป็นพื้นฐานเจรจากับญี่ปุ่น โดยไม่ควรเปิดตลาดการค้าบริการและการลงทุนในระดับที่เกินไปกว่า AFAS และ ACIA ตลอดจนพิจารณาเลือกเปิดตลาดใน

สาขาบริการและการลงทุนที่ไทยไม่มีความชำนาญ เป็นสาขาที่ต้องใช้ความรู้และเทคโนโลยีขั้นสูง และเป็นสาขาที่ไม่ก่อให้เกิดการผูกขาดการแข่งขัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อ SME ทั้งนี้สาขาที่ญี่ปุ่นมีความเชี่ยวชาญและผู้ใช้บริการของไทยยังมีความต้องการและไทยยังไม่มีผู้ประกอบการมาก เช่น บริการต่อเรือเดินระหว่างประเทศขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง บริการเขตปลอดอากรและศูนย์กระจายสินค้าระหว่างประเทศที่ติดตั้งอุปกรณ์ทันสมัย การผลิตเหล็กต้นน้ำ การผลิตยางรถยนต์ และการผลิตไดโอดเรืองแสง เป็นต้น

๒.๓ ผลกระทบและความพร้อมการทบทวนด้านการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐของไทย

ไทยกับญี่ปุ่นยังไม่มี การเปิดตลาดการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐภายใต้ JTEPA แต่ JTEPA กำหนดให้ไทยและญี่ปุ่นต้องเจรจาการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐในเดือนตุลาคม ๒๕๕๖ ปัจจุบัน ญี่ปุ่นเป็นสมาชิกความตกลงการค้าพหุภาคีว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐขององค์การการค้าโลก (GPA-WTO) แล้วแต่ไทยยังไม่เข้าเป็นสมาชิก ทำให้ญี่ปุ่นปรับกฎระเบียบและการดำเนินการด้านการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐให้สอดคล้องกับ GPA-WTO ขณะที่ไทยยังมีการเลือกปฏิบัติในการจัดซื้อจัดจ้างคู่สัญญาบางประเภท ดังนั้น ไทยยังไม่มีความพร้อมและจะเป็นฝ่ายเสียเปรียบหากมีการเจรจาด้านการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐภายใต้ JTEPA ในอนาคต เนื่องจากผู้ประกอบการไทยมีข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดภาครัฐญี่ปุ่น เช่น ข้อจำกัดด้านภาษาและการไม่สามารถสืบค้นข้อมูลได้โดยง่าย นอกจากนี้ ญี่ปุ่นมีการจัดซื้อจัดจ้างจากต่างประเทศน้อยและสินค้า/บริการที่ญี่ปุ่นจัดซื้อจะเป็นสินค้าเทคโนโลยีซึ่งไม่ใช่สินค้าที่ไทยมีศักยภาพในการผลิต ในทางกลับกัน หากไทยเปิดตลาดการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ จะทำให้ผู้ประกอบการในสาขาก่อสร้างและพลังงานของไทย โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดใหญ่ได้รับผลกระทบเชิงลบโดยตรงจากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น

๒.๔ ผลกระทบและความพร้อมของไทยในการทบทวนโครงการความร่วมมือภายใต้ JTEPA

การจัดทำความร่วมมือภายใต้ JTEPA ไม่ส่งผลกระทบต่อไทย อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ไทยได้รับประโยชน์สูงสุด ไทยควรมียุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับญี่ปุ่นภายใต้ JTEPA เพื่อให้มีทิศทางพัฒนาความร่วมมือในสาขาต่าง ๆ บูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด ตลอดจนเร่งรัดการทำงานในบางสาขาความร่วมมือที่ยังไม่มีความก้าวหน้าในการดำเนินการ เช่น บริการทางการเงิน การอนุรักษ์พลังงาน และทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

ส่วนที่ ๓: ข้อเสนอแนะกรอบเจรจา ท่าที/แนวทางการเจรจาทบทวน JTEPA ที่เหมาะสมและมาตรการรองรับผลกระทบต่อหน่วยงานภาคเอกชนและภาครัฐ และเสนอมาตรการเชิงรับและเชิงรุกในการปฏิบัติตามพันธกรณี

๓.๑ ข้อเสนอแนะกรอบการเจรจาของไทยในการเจรจาต่อเรื่องภายใต้ JTEPA

การเจรจา JTEPA ในอนาคต ควรใช้การเจรจาการค้าเป็นเครื่องมือขยายความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และการตลาดระหว่างไทยกับญี่ปุ่น เพื่อรักษาส่วนแบ่งตลาดไทยในญี่ปุ่นไม่ให้ลดลง ขณะเดียวกันใช้ JTEPA เป็นเครื่องมือปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทยให้มีศักยภาพการผลิตสินค้าและบริการ และยกระดับทักษะผู้ประกอบการของธุรกิจไทยให้มีมาตรฐานสูงขึ้น ทั้งนี้การเจรจาเปิดตลาดการค้ากับญี่ปุ่นจะต้องคำนึงถึงนโยบาย

กฎระเบียบ ความสามารถทางการแข่งขันของไทย และผลประโยชน์โดยรวมของประเทศ โดยภาครัฐจะต้องจัดให้มีมาตรการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบ และสร้างความรู้ความเข้าใจและเร่งใช้ประโยชน์จาก JTEPA เพื่อเตรียมพร้อมในการพัฒนาสินค้า บริการ และผู้ประกอบการให้สอดคล้องกับกฎระเบียบและมาตรฐาน เพื่อให้สามารถแข่งขันระหว่างประเทศได้อย่างยั่งยืน

กรอบการเจรจาต่อเนื่องของ JTEPA จะนำมาใช้กับการเจรจาเพิ่มเติมเพื่อทบทวน ปรับปรุง หรือแก้ไขความตกลงการค้าเสรีในด้านสินค้า บริการ การลงทุน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ รวมถึงการทบทวน ปรับปรุง หรือแก้ไขกรอบความตกลง JTEPA และความตกลงที่เกี่ยวข้องเนื่องที่จะมีการเจรจาเพิ่มเติมในภายหน้า โดยสาระสำคัญของกรอบการเจรจาต่อเนื่อง จะครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ก. การค้าสินค้า

- ให้มีการทบทวน ลด หรือยกเลิกอากรศุลกากร โดยเน้นให้คู่เจรจาลดอากรศุลกากรของสินค้าเกษตรและสินค้าอุตสาหกรรมที่ไทยมีศักยภาพหรือมีเป้าหมายในการส่งออกไปยังญี่ปุ่น
- เรียกร้องให้มีการเปิดตลาดสินค้าโดยให้นำสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปที่เดิมไม่รวมอยู่ในความตกลง JTEPA มาเจรจากันใหม่
- ให้มีระยะเวลาในการปรับตัวที่เหมาะสมแก่สินค้าที่มีความอ่อนไหว รวมทั้งมาตรการอื่น ๆ เพื่อลดผลกระทบจากการลดหรือยกเลิกอากรศุลกากร
- ให้ใช้พิกัดอัตราศุลกากรตามมาตรฐานระหว่างประเทศตามที่คู่ภาคีตกลงกันหรือตามเกณฑ์ขององค์การระหว่างประเทศที่คู่ภาคีเป็นสมาชิกอยู่ และหากมีการปรับ แก้ไขพิกัดศุลกากรตามมาตรฐานดังกล่าว ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงข้อผูกพันของไทยก็สามารถทำได้ หากการเปลี่ยนแปลงนั้นไม่กระทบต่อผลประโยชน์ในภาพรวมของไทยตามข้อผูกพันที่มีอยู่เดิม

ข. กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า

- จัดทำ ทบทวน หรือปรับปรุงกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าให้สอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตสินค้าของไทย
- จัดทำ ทบทวน หรือปรับปรุงระเบียบปฏิบัติการรับรองถิ่นกำเนิดสินค้าให้โปร่งใส มีประสิทธิภาพ ไม่สร้างภาระต้นทุนที่ไม่เหมาะสม อำนวยความสะดวกทางการค้าให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนและส่งเสริมการใช้สิทธิประโยชน์จากความตกลง JTEPA
- ให้ใช้พิกัดอัตราศุลกากรตามมาตรฐานระหว่างประเทศตามที่คู่ภาคีตกลงกันหรือตามเกณฑ์ขององค์การระหว่างประเทศที่คู่ภาคีเป็นสมาชิกอยู่ และหากมีการปรับ แก้ไขพิกัดศุลกากรตามมาตรฐานดังกล่าว ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงข้อผูกพันของไทยก็สามารถทำได้ หากการเปลี่ยนแปลงนั้นไม่กระทบต่อผลประโยชน์ในภาพรวมของไทยตามข้อผูกพันที่มีอยู่เดิม

ค. ด้านศุลกากร

- ให้มีความร่วมมือทางศุลกากร เพื่อลดหรือจัดอุปสรรคทางการค้าและอำนวยความสะดวกทางการค้าให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และไม่สร้างภาระต้นทุนที่ไม่เหมาะสม

ง. มาตรการปกป้องและมาตรการเยียวยาด้านการค้า

- ให้มีมาตรการปกป้องสองฝ่ายระหว่างไทยกับญี่ปุ่นเพื่อคุ้มกันเศรษฐกิจและ/หรือเยียวยาภาคการผลิตสินค้าภายในประเทศที่ได้รับผลกระทบอย่างร้ายแรงจากการทะลักของสินค้านำเข้า รวมทั้งมาตรการปกป้องกรณีที่เกิดปัญหาดุลการชำระเงิน
- ให้มีแนวทางการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดและมาตรการตอบโต้การอุดหนุนที่ไม่ขัดกับกฎเกณฑ์ขององค์การการค้าโลก

จ. มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช

- เน้นใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชได้เฉพาะมาตรการที่สอดคล้องกับความตกลงขององค์การการค้าโลก
- ผลักดันให้มีกลไกการหารือ เพื่อให้สามารถจัดการกับปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่จะเป็นไปได้
- หาแนวทางลดอุปสรรคทางการค้าที่เกิดจากกฎระเบียบด้านมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืชเท่าที่จะเป็นไปได้

ฉ. อุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า

- เน้นย้ำให้ใช้มาตรการด้านอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้าได้เฉพาะมาตรการที่สอดคล้องตามความตกลงขององค์การการค้าโลก
- ให้การบังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบทางเทคนิคมีความสอดคล้องกับระดับการพัฒนาขีดความสามารถของอุตสาหกรรมไทย

ช. การค้าบริการ

- เปิดเสรีภาคบริการอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายใต้กรอบของกฎหมายและนโยบายภาครัฐแต่ละฝ่าย โดยระดับการเปิดตลาดรวมระหว่างไทยกับญี่ปุ่นสูงกว่าระดับการเปิดตลาดภายใต้องค์การการค้าโลก
- เรียกร้องให้ญี่ปุ่นผูกพันเปิดตลาดการค้าบริการในระดับที่สูงกว่าที่ญี่ปุ่นเปิดตลาดให้กับคนไทย ภายใต้ข้อผูกพันการค้าบริการที่ใช้บังคับอยู่ในทางปฏิบัติ และเรียกร้องให้มีการเปิดตลาดบริการในสาขาที่ไทยมีศักยภาพและอำนวยความสะดวกให้ผู้บริหารและบุคลากรที่มีฝีมือของไทยสามารถเข้าไปทำงานได้
- ให้มีระยะเวลาในการปรับตัวที่เหมาะสมสำหรับแต่ละสาขาบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขารัฐกิจบริการที่มีความอ่อนไหวของไทย

ซ. การลงทุน

- ให้คู่ภาคีมีการเปิดตลาดและส่งเสริมการลงทุนเพิ่มขึ้น โดยคำนึงถึงระดับการพัฒนาและกฎหมายภายในของประเทศ รวมทั้งทบทวนพันธกรณีในความตกลงการลงทุนให้เหมาะสม และสอดคล้องกับผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย

- ให้เริ่มมีการเจรจาเพื่อเปิดตลาดการจัดซื้อโดยรัฐไว้ในบทรการลงทุน ภายหลังจากที่ไทยเข้าเป็นสมาชิกกรอบความตกลงว่าด้วยการจัดซื้อโดยรัฐ (Government Procurement Agreement - GPA) ขององค์การการค้าโลกแล้ว

- ให้มีแนวทางในการรักษาสิทธิของไทยในการใช้มาตรการที่จำเป็น เพื่อรักษาเสถียรภาพทางระบบการเงิน การธนาคาร การเคลื่อนย้ายเงินทุน อัตราแลกเปลี่ยน และสิทธิในการใช้มาตรการเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่อาจกระทบต่อดุลการชำระเงิน

ณ. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

- ให้มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจในสาขาที่เป็นประโยชน์ต่อการค้าสินค้าเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการลงทุนของไทย

ญ. เรื่องอื่น ๆ

- ท้าหรือในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อการค้าและการลงทุนของไทย
- เสนอให้ญี่ปุ่นยอมรับการเปลี่ยนจุดติดต่อของฝ่ายไทยภายใต้ JTEPA จากเดิมกระทรวงการต่างประเทศของไทยมาเป็นกระทรวงพาณิชย์ของไทย

๓.๒ ข้อเสนอแนะท่าที / แนวทางของไทยในการเจรจาต่อเนื่องภายใต้ JTEPA

ก. การเปิดตลาดสินค้า

- ผลักดันให้ญี่ปุ่นนำรายการสินค้าที่ต้องทบทวน (สินค้ากลุ่ม R) มาเจรจาใหม่เพื่อให้สินค้าเกษตรและอาหาร เช่น น้ำตาลดิบ สตาร์ชมันสำปะหลัง ผลิตภัณฑ์น้ำตาล และไส้กรอก ส่งออกไปญี่ปุ่นได้เพิ่มขึ้น และช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ผลิตสินค้าเกษตรและอาหารซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ขณะเดียวกันผู้ประกอบการในไทยที่ได้รับผลกระทบเป็นผู้ผลิตรถยนต์สำเร็จรูปทุกขนาด อย่างไรก็ตาม ผู้ผลิตรถยนต์ในไทยอาจไม่ได้รับผลกระทบมากขึ้นเนื่องจากผู้ผลิตรถยนต์ที่ครองสัดส่วนตลาดเป็นกิจการในเครือของญี่ปุ่นที่ตั้งอยู่ในไทย

- ผลักดันให้ญี่ปุ่นลดภาษีและขยายโควตานำเข้า ได้แก่ แอมและเบคอน กากน้ำตาล แป้งมันสำปะหลัง เอสเตอร์รีไฟด์สตาร์ช และสตาร์ชอื่น รวมทั้งเจรจาให้ญี่ปุ่นรวมการขยายโควตานำเข้าสับปะรดขนาดน้ำหนักเกิน ๙๐๐ กรัมให้ไทย ซึ่งเป็นสับปะรดส่วนใหญ่ที่ไทยสามารถปลูกและส่งออกได้

- ผลักดันให้ญี่ปุ่นพิจารณารวมสินค้าที่เดิมไม่ผูกพันเปิดตลาด (กลุ่ม X) ไว้เพิ่มเติมในข้อผูกพัน เช่น ข้าว แป้งทำขนม ข้าวปลายหัก สตาร์ชวิท และผลิตภัณฑ์ธัญพืช ซึ่งเป็นสินค้าที่ไทยมีความพร้อมในการส่งออกอย่างมาก โดยเสนอให้ญี่ปุ่นพิจารณาให้ความเห็นชอบปรับแก้ความตกลง (Amendment) เพื่อรวมการผูกพันเปิดตลาดสินค้าข้างต้นในการประชุม Joint Committee ที่กำหนดให้จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ตลอดจนเรียกร้องให้นำมาเจรจาทบทวนความตกลงภายในปีที่ ๑๐ หลังจาก JTEPA มีผลใช้บังคับ (เดือนเมษายน ๒๕๕๙) ซึ่งตามตารางการดำเนินการกำหนดให้ทั้งไทยกับญี่ปุ่นมีการทบทวนทั่วไป (General Review)

ข. มาตรฐานสินค้า กฎถิ่นกำเนิดสินค้า และการอำนวยความสะดวกทางการค้า

- เร่งเจรจามาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร (SPS) ได้แก่ การเจรจาให้ญี่ปุ่นยอมรับมาตรฐานสินค้าไก่สดแช่แข็งแช่แข็งของไทย ผักและผลไม้ที่ไทยมีศักยภาพการผลิตเพื่อการส่งออก ได้แก่ ส้มโอ ลำไย ชมพู เงาะ ละมุด ฝรั่ง ลองกอง ขนุน มะเฟือง และน้อยหน่า เพื่อเพิ่มจำนวนประเภทสินค้าเกษตรและอาหารของไทยที่สามารถเข้าสู่ตลาดญี่ปุ่น

- ขอให้ญี่ปุ่นยอมรับมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและคุณภาพสินค้าของไทยและอาเซียนเพิ่มเติม นอกเหนือจากผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าบางรายการที่ไทยกับญี่ปุ่นยอมรับร่วมกัน ได้แก่ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ยาง วัสดุก่อสร้าง เสื้อผ้าและสิ่งทอ อาหารกระป๋อง อัญมณีและเครื่องประดับ เพื่อเพิ่มโอกาสการส่งออกสินค้าไทยในตลาดญี่ปุ่น

- เร่งเจรจาจากกฎถิ่นกำเนิดสินค้าเพื่อขยายโอกาสส่งออกของไทย ได้แก่ การเจรจาให้ญี่ปุ่นยอมรับถิ่นกำเนิดปลาหมึกกระป๋อง ผลไม้กระป๋อง น้ำผลไม้ แยมผลไม้ สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และเครื่องประดับเพื่อให้ง่ายต่อการปฏิบัติของไทยในการส่งออก

- ขอให้ญี่ปุ่นปรับลดค่าธรรมเนียมการออกใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า (C/O) ของญี่ปุ่น เพื่อลดภาระต้นทุนแก่ผู้นำเข้าของไทย

ค. การเปิดตลาดการค้าบริการและการลงทุน

- ผลักดันให้ญี่ปุ่นยอมรับให้คนไทยเข้าไปให้บริการเป็นผู้ให้บริการสปา (Thai Spa Therapist) และผู้ให้บริการดูแลผู้ป่วย (Thai Certified Careworker) โดยเจรจาให้ไทยได้รับประโยชน์ไม่ต่ำกว่า EPA ที่ญี่ปุ่นผูกพันเปิดตลาดให้ฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย กล่าวคือ ญี่ปุ่นให้คนฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาในญี่ปุ่นและมีคุณสมบัติสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพของญี่ปุ่นสามารถทำงานเป็น Careworker ได้

- ชะลอการเจรจาเปิดตลาดบริการเพิ่มเติมกับญี่ปุ่นในสาขาค้าส่งค้าปลีก ให้เช่า และซ่อมบำรุงขนส่งและโลจิสติกส์ ท่องเที่ยว การเงิน โทรคมนาคม ซึ่งเป็นสาขาที่กำหนดไว้ให้มีการเจรจาเปิดตลาดเพิ่มเติมใน JTEPA เนื่องจากภาครัฐไทยยังไม่มีความพร้อมด้านกฎระเบียบเพื่อใช้กำกับดูแล และภาคเอกชนไทยยังไม่มีความพร้อมการแข่งขัน โดยหากไทยหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ ต้องมีการเปิดตลาดเพิ่มเติม ควรพิจารณาเปิดตลาดให้ญี่ปุ่นไม่เกินที่ไทยให้ประเทศอาเซียนอื่น ๆ ใน AFAS และ ACIA รวมทั้งเลือกเปิดตลาดในสาขาธุรกิจบริการและการลงทุนที่ไทยไม่มีความชำนาญ เป็นสาขาที่ต้องใช้ความรู้และเทคโนโลยีขั้นสูง และเป็นสาขาที่ไม่ก่อให้เกิดการผูกขาดการแข่งขัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อ SME โดยสาขาที่ญี่ปุ่นมีความเชี่ยวชาญและผู้ให้บริการของไทยยังมีความต้องการและไทยยังไม่มีผู้ประกอบการมาก เช่น บริการต่อเรือเดินระหว่างประเทศขนาดใหญ่ที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง บริการเขตปลอดอากรและศูนย์กระจายสินค้าระหว่างประเทศที่ติดตั้งอุปกรณ์ทันสมัย การผลิตเหล็กต้นน้ำ การผลิตยางรถยนต์ และการผลิตไดโอดเรืองแสง เป็นต้น

ง. การจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ

- ชะลอการเจรจาเปิดตลาดจัดซื้อภาครัฐ เนื่องจากไทยยังไม่มีความพร้อมด้านกฎระเบียบ ตลอดจนผู้ประกอบการไม่มีความพร้อมเข้าร่วมประมูลงานและปฏิบัติงานในญี่ปุ่น โดยหากไทยหลีกเลี่ยงการเจรจากับญี่ปุ่น

ไม่ได้ จะต้องกำหนดท่าทีการเจรจาให้สอดคล้องกับบทบัญญัติใน GPA-WTO และครอบคลุมเฉพาะหลักการทั่วไปที่ไม่กำหนดรายละเอียดในวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง

จ. ความร่วมมือ

ความร่วมมือภายใต้ข้อบทพิธีการศุลกากร

- ขอความร่วมมือกรมศุลกากรญี่ปุ่นเพื่อร่วมพัฒนาระบบพิธีการศุลกากรไทยในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ (๑) การลดระยะเวลาการดำเนินพิธีการศุลกากร (๒) การพัฒนา Authorized Economic Operator (๓) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ (๔) เทคนิควิธีปฏิบัติของการจัดการความเสี่ยง และ (๕) การตรวจสอบการใช้สิทธิประโยชน์จากการค้าเสรี

ความร่วมมือภายใต้ข้อบทการค้าไร้กระดาษ

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นพัฒนาการค้าไร้กระดาษ โดยแลกเปลี่ยนวิธีปฏิบัติในการพัฒนา Single Window ทั้งระหว่าง การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานรัฐ-รัฐ (G-G) หน่วยงานรัฐ-เอกชน (G-B) และเอกชน-เอกชน (B-B) โดยใช้กรณีศึกษาของ Nippon Automated Cargo and Port Consolidated System (NACCS) และ Japan Electronic Open Network Trade Control System (JETRAS) เป็นพื้นฐานในการพัฒนา Single Window ของไทย

ความร่วมมือภายใต้ข้อบททรัพย์สินทางปัญญา

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นเพื่อเสริมสร้างทรัพย์สินทางปัญญา โดยผสมผสานระหว่างเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ เศรษฐกิจบนฐานความรู้ และภูมิปัญญาเพื่อนำมาใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ประโยชน์ ได้แก่ Content Industry งานศิลปะหัตถกรรม ผลิตภัณฑ์ชุมชน อัญมณีและเครื่องประดับ ตลอดจนการส่งเสริมและคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์

ความร่วมมือภายใต้ข้อบทการแข่งขัน

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นจัดหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องนโยบายกฎหมายแข่งขัน กฎหมายค้าส่งค้าปลีกและกรณีศึกษาการบริหารใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้ากับธุรกิจผลิตสินค้า/บริการ เพื่อยกระดับความรู้แก่เจ้าหน้าที่ นักวิชาการ และนักธุรกิจของไทย

ความร่วมมือภายใต้ข้อบทความร่วมมือสาขาต่าง ๆ

สาขาเกษตร ป่าไม้ และประมง

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นพัฒนาการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยยกระดับการกำหนดนโยบาย กฎระเบียบ มาตรการ การให้เงินอุดหนุน และกลไกบริหารระดับรัฐบาลกลางและท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ การผลิต การส่งเสริมการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเหมาะสมกับกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเพาะปลูก การใช้ของครัวเรือนและอุตสาหกรรม ตลอดจนสามารถบริหารน้ำเพื่อป้องกันปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งได้

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นส่งเสริมสินค้าสหกรณ์ไทยกับสหกรณ์ญี่ปุ่นในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP/ OVOP) เข้าสู่สถานที่จัดแสดงสินค้าและศูนย์กระจายสินค้าของไทยและญี่ปุ่นในภูมิภาคและเมืองท่องเที่ยวหลักที่ได้รับประโยชน์ร่วมกัน

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นให้ใช้ไทยเป็นแหล่งอาหารสำรองหลักของญี่ปุ่น เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารของญี่ปุ่น (Food Security) และเพิ่มโอกาสการผลิตและการส่งออกของไทย

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นฝึกอบรมและพัฒนาเพื่อพัฒนาองเรือประมงน้ำลึกของไทยและกระบวนการตรวจสอบคุณภาพสัตว์น้ำตามมาตรฐานสากล เพื่อให้ไทยสามารถแสวงหาช่องทางทำประมงในน่านน้ำต่างประเทศที่ไม่ขัดต่อระเบียบขององค์การระหว่างประเทศและประเทศที่นำเข้า รวมทั้งเพื่อพัฒนาสินค้าประมงให้มีคุณภาพและปลอดภัยตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีเรื่องการบริหารระบบสารสนเทศ (IT) มาใช้ในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ เนื่องจากญี่ปุ่นมีความก้าวหน้าการพัฒนา IT เพื่อใช้ในการจัดการป่าไม้ การปลูกป่า การกำหนดแนวเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาป่าไม้ควบคู่กับสังคมอุตสาหกรรม

สาขาการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นพัฒนาเครือข่ายมหาวิทยาลัยญี่ปุ่นกับไทย โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเน้นการเรียนการสอนและวิจัยด้านบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การวิจัย การแลกเปลี่ยนนิสิตและคณาจารย์ การจัดทำปริญญาร่วม (Double Degree) การรับรองคุณภาพการศึกษา และการจัดตั้งศูนย์ธุรกิจไทย-ญี่ปุ่นศึกษา เพื่อยกระดับความสัมพันธ์ด้านการศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นประโยชน์ต่อการค้าระหว่างสองประเทศ

สาขาการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นยกระดับคุณภาพการจัดการและมาตรฐานธุรกิจในระดับสากล โดยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยได้รับมาตรฐานการจัดการที่ยอมรับของสากลและญี่ปุ่น เช่น ISO๙๐๐๑/ISO๑๔๐๐๑ และ Japan Quality Management System

- พัฒนาความร่วมมือระหว่างไทยกับญี่ปุ่นด้านการไปลงทุนภาคเกษตรในประเทศเพื่อนบ้านของไทย โดยอาศัยเงินทุนและเทคโนโลยีของญี่ปุ่น รวมทั้งความต้องการด้านการบริโภคสินค้าเกษตรในตลาดญี่ปุ่นและความชำนาญของไทยในตลาดอาเซียน โดยได้รับประโยชน์ร่วมกัน

สาขาบริการทางการเงิน

- แต่งตั้งคณะผู้แทนของไทยและญี่ปุ่นเพื่อพัฒนาความร่วมมือบริการทางการเงิน เนื่องจากที่ผ่านมายังไม่มีการระบุที่ชัดเจนของฝ่ายไทยกับญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการเพื่อหาหรือความร่วมมือด้านนี้

- พัฒนาความร่วมมือด้านตลาดทุนและตลาดหลักทรัพย์ ได้แก่ การศึกษาการนำธุรกิจไทยและญี่ปุ่นที่จดทะเบียนในหลักทรัพย์ของตนและมีคุณสมบัติที่เหมาะสมไปจดทะเบียนเพื่อระดมทุนในอีกประเทศหนึ่ง

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นจัดการสัมมนาเรื่องนโยบายและวิสัยปฏิบัติของญี่ปุ่นในการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจค้าปลีกควบคู่กับธนาคาร (คล้ายกรณี ๗ Eleven Bank) เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของไทยเกิดความตื่นตัวเรื่องรูปแบบใหม่ของการประกอบธุรกิจธนาคาร

- ขอความร่วมมือผู้ประกอบการฝึกอบรมเรื่องการพัฒนาขีดความสามารถการดำเนินงานขององค์กรทางการเงินชุมชน เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้องค์กรทางการเงินชุมชนของญี่ปุ่นมีความเข้มแข็งเป็นแบบอย่างแก่องค์กรทางการเงินชุมชนของไทย

สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นพัฒนาระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของไทยให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยจัดการฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และเทคโนโลยีที่สำคัญในการพัฒนาดังกล่าว

สาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พลังงาน และสิ่งแวดล้อม

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นเชื่อมโยงเครือข่ายทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างอุทยานวิทยาศาสตร์และซอฟต์แวร์ระหว่างไทยกับญี่ปุ่นเพื่อพัฒนานักวิจัยไทยกับญี่ปุ่นให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างกัน เพื่อรองรับการพัฒนาบนฐานความรู้และนวัตกรรมใหม่

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นทำการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาสินค้านวัตกรรมแห่งอนาคต เช่น Biotech, Nanotech, Infotech และ Info Structure

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นจัดสัมมนาฝึกอบรมและถ่ายทอดวิธีปฏิบัติในการส่งเสริมการพัฒนาเมืองและบ้านและกิจกรรมที่ลดการผลิตก๊าซเรือนกระจก (Smart Community and Smart House) ที่ติดตั้งอุปกรณ์ประหยัดพลังงานและเป็นมิตรสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยให้ไทยเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ ได้แก่ การผลักดันการใช้แต้มอนุรักษ์ (Eco Point) การส่งเสริมให้เกิดระบบการค้าคาร์บอนเครดิต และการพัฒนา Clean Development Mechanism (CDM)

สาขาวิสาหกิจขนาดกลางและย่อม

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นเพื่อถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และมาตรการสร้างความเข้มแข็งแก่วิสาหกิจขนาดกลางและย่อม โดยการสนับสนุนให้ SME เข้าถึงแหล่งสินเชื่อผ่านสถาบันการเงิน/กองทุนต่าง ๆ และการส่งเสริมให้ SME มีการรวมกลุ่มเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ

สาขาการส่งเสริมการค้าและการลงทุน

- ผลักดันญี่ปุ่นจัดทำโครงการสถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของอุตสาหกรรมรถยนต์ (AHRDIP) ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือที่มีอยู่เดิมภายใต้ JTEPA เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไทยอย่างต่อเนื่อง

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นถ่ายทอดเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ใช้การผลิตและแปรรูปเหล็กและผลิตภัณฑ์เหล็ก โดยเฉพาะแผ่นเหล็กเคลือบและผลิตภัณฑ์เหล็กที่ใช้ในอุตสาหกรรมยานยนต์

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นถ่ายทอดเทคโนโลยีพัฒนาพลังงานทดแทนและอุตสาหกรรมพลังงานทดแทน ได้แก่ พลังงานลม พลังงานไฟฟ้าพลังน้ำ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานชีวมวล รวมทั้งการส่งเสริมให้ประชาชนลดการใช้พลังงาน

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นให้ความช่วยเหลือปรับปรุงห้องทดสอบสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของสถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ (Lab Testing Center) เพื่อให้มีการยอมรับผลการทดสอบสินค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่น

- ขอความร่วมมือญี่ปุ่นให้ความช่วยเหลือการพัฒนาระบบหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐและเอกชน (PPP) ในการลงทุนด้านต่าง ๆ ได้แก่ การลงทุนหาเครื่องมือทางการแพทย์ราคาสูงมาใช้งานโรงเรียนแพทย์ เชื้อนโครงการระบบขนส่งที่ใช้เงินทุนและเทคโนโลยีสูง และโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณสุขภาค

๓.๓ มาตรการรองรับการปรับตัวของไทย

ก. การพัฒนากลไกการบริหารงาน JTEPA

- จัดตั้งหน่วยงานถาวรเพื่อติดตามการใช้ประโยชน์ JTEPA ทั้งการเปิดตลาดการค้าและการลงทุน การพัฒนาความร่วมมือ รวมทั้งเป็นจุดติดต่อระหว่างหน่วยงานของไทยกับญี่ปุ่น เป็นจุดติดต่อกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับ JTEPA ในไทย และเป็นหน่วยติดตามความเคลื่อนไหวด้านเศรษฐกิจการค้าของญี่ปุ่นอย่างใกล้ชิด

ข. มาตรการเชิงรุกเพื่อใช้ประโยชน์การส่งออกภายใต้ JTEPA

- เร่งสร้างความรู้ความเข้าใจและประชาสัมพันธ์การใช้ประโยชน์ JTEPA ไปยังกลุ่มผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าเป้าหมายที่สามารถใช้ประโยชน์จากการลดภาษีที่ทยอยปรับเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี และเป็นสินค้า/บริการที่มีโอกาสเติบโตในตลาดญี่ปุ่นมาก ประกอบด้วย (๑) กลุ่มสินค้าแช่เย็นแช่แข็ง ได้แก่ ไข่ เป็ด ปู ปลา ปลาหมึก หอย แมงกะพรุน และปลาที่หั่นแล้ว (๒) กลุ่มผักและผลไม้ ได้แก่ มะเขือยาว พริกหวาน ข้าวโพด กระจับปี่ ข่า ขิง มันเทศ เมื่อก สับปะรดอบแห้ง สับปะรดสด (ขนาดเล็ก) กล้วย มะม่วง มังคุด มะพร้าว (๓) กลุ่มอาหารแปรรูป ได้แก่ น้ำมันพืช ทุ่นากระป๋อง หอยลายกระป๋อง ขนมหิงกรอบ แยม ซอสถั่วเหลือง เครื่องแกงสำเร็จรูป ผงปรุงรส เครื่องดื่มชูกำลัง น้ำผลไม้ ผลไม้กระป๋อง และน้ำส้มสายชู (๔) กลุ่มอาหารสัตว์ ได้แก่ อาหารสุนัขและแมว (๕) กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม ได้แก่ เอทิลีน โพรพิลีน สไตรีน แคมพู อัญมณีและเครื่องประดับ กระดาษ ไม้อัด ไฟเบอร์บอร์ด แผ่นไม้วีเนียร์ ซีเมนต์ ผลิตภัณฑ์สปา และ (๖) กลุ่มบริการ ได้แก่ ร้านอาหารไทย บริการทางสุขภาพ สปาไทย

- จัดตั้งหน่วยบ่มเพาะธุรกิจ (Incubation center) เพื่อให้คำปรึกษา ฝึกอบรม และยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการรายย่อยที่สนใจทำการค้ากับญี่ปุ่นเพื่อใช้ประโยชน์จาก JTEPA จำแนกเป็นรายสินค้า / บริการเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการเพิ่มจำนวนผู้ประกอบการและการสร้างนวัตกรรม ทักษะด้านภาษาและการจัดการ เพื่อเพิ่มมูลค่าการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่น

- พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศทางการค้าและการตลาดเชิงลึก (Trade Intelligence) ของตลาดญี่ปุ่น

- สนับสนุนให้นักธุรกิจไทยร่วมทุน/หาตัวแทนและหุ้นส่วนกับญี่ปุ่นเพื่อเข้าไปทำการค้าในญี่ปุ่น โดยเฉพาะในสาขากลุ่มธุรกิจด้านอาหาร (อาหารไทย อาหารเพื่อสุขภาพ และอาหารที่มีรสชาติดี - tasty และปลอดภัย) ภัตตาคาร ร้านอาหาร/ขนม นวดและสปา บริการสุขภาพ และธุรกิจนำเที่ยว

- สนับสนุนให้นักธุรกิจญี่ปุ่นมาลงทุนในไทยเพื่อผลิตสินค้าและบริการเพื่อใช้ไทยเป็นฐานการส่งออกไปยังอาเซียน ญี่ปุ่น และคู่เจรจา FTA อื่น ๆ โดยธุรกิจเป้าหมาย ได้แก่ ยานยนต์และชิ้นส่วน ยางรถยนต์ เหล็กและผลิตภัณฑ์เหล็ก อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า อาหารพร้อมรับประทาน (ready to eat) อาหารเพื่อ

สุขภาพ สินค้าเกษตรอินทรีย์ ธุรกิจผลิตสินค้าและบริการที่ใช้เทคโนโลยีสูง โลจิสติกส์ พลังงานทดแทน บริการวิจัย และห้องปฏิบัติการทดสอบ บริการศูนย์จัดหาชิ้นส่วนและสินค้าระหว่างประเทศ บริการสิ่งแวดล้อม ประกันภัย การขนส่งระหว่างประเทศ นิคมอุตสาหกรรมและสาธารณูปโภคพื้นฐาน ศูนย์รับงาน (Outsourcing Center) และ ศูนย์ปฏิบัติการภูมิภาค (ROH)

- เพิ่มความเข้มงวดในการรักษามาตรฐานการผลิตตลอดผู้ที่เกี่ยวข้องในโซ่อุปทานการผลิตเพื่อยกระดับคุณภาพสินค้าไทย ได้แก่ สินค้าเกษตรและอาหาร (ไก่ กุ้ง ผักและผลไม้)
- พัฒนาศักยภาพการผลิต การออกแบบ การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีใหม่ และการตลาดของสินค้าส่งออกหลักของไทยที่มีระดับความสามารถทางการแข่งขันลดลงในตลาดญี่ปุ่น ได้แก่ แผงวงจรไฟฟ้า เครื่องจักรกล วิทยุ โทรทัศน์ เลนซ์ เฟอร์นิเจอร์ รองเท้ากีฬา ผลิตภัณฑ์หนัง

ค. มาตรการเชิงรับเพื่อลดผลกระทบจาก JTEPA

- เร่งสร้างความรู้ความเข้าใจและประชาสัมพันธ์เรื่องสินค้าสำคัญของญี่ปุ่นที่มีโอกาสนำเข้ามาในไทยได้มากขึ้นอันเนื่องจากการลดข้อจำกัดทางการค้าภายใต้ JTEPA และเป็นกลุ่มสินค้าญี่ปุ่นที่มีโอกาสเติบโตในตลาดไทยมากเพื่อแจ้งข้อเท็จจริงให้ผู้ประกอบการไทยเตรียมรับมือ ได้แก่ (๑) กลุ่มสินค้าอาหารและยา ได้แก่ ปลาแมคเคอเรล แอปเปิ้ล เมล่อน ยาแก้ปวด เครื่องสำอาง ชาเขียว (๒) กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม ได้แก่ เคมีภัณฑ์ ยางรถยนต์ เหล็กและผลิตภัณฑ์เหล็ก เครื่องยนต์และเพลาส่งกำลัง เครื่องจักรที่ใช้ก่อสร้าง เครื่องจักรแปรรูปโลหะ อุปกรณ์ไฟฟ้าเพื่อป้องกันไฟลัดวงจร รถยนต์โดยสารและรถยนต์บรรทุกและส่วนประกอบ รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ ชิ้นส่วนยานยนต์ เครื่องประดับเงิน กล้องถ่ายรูป และของเล่น และ (๓) กลุ่มบริการ ได้แก่ ค่าส่งค่าปลีก บริการให้เช่า ซ่อมบำรุง และโลจิสติกส์
- เพิ่มงบประมาณกองทุน FTA เพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการเปิดตลาด เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของโครงการเพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบเพื่อปรับตัวหรือเตรียมพร้อมพัฒนาสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับกฎ ระเบียบ และมาตรฐานต่าง ๆ มากขึ้น

* ที่มา: กรอบการเจรจาต่อเนื่องภายใต้ความตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยและญี่ปุ่น สำหรับความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ (JTEPA); ตุลาคม 2554; กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

สาระสำคัญของการสัมมนาเวทีสาธารณะเรื่อง “เหลียวหลัง แลหน้ากับ JTEPA”*

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศได้มีการจัดสัมมนาเรื่อง “เหลียวหลัง แลหน้ากับ JTEPA” วันที่ 7 เมษายน 2554 ณ โรงแรมดิเอ็มเมอรัล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และประชาชนผู้สนใจถึงการที่ไทยและญี่ปุ่นจะมีการเจรจาต่อเนื่องภายใต้ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) และรับฟัง แลกเปลี่ยนข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกี่ยวกับปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติตามพันธกรณี รวมทั้งข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะในการเจรจาเปิดเสรีในเรื่องต่าง ๆ ภายใต้ JTEPA โดยมีเข้าร่วมการสัมมนาจำนวน 380 คน

ผลการสัมมนา

1. การเปิดเสรีสินค้าภายใต้ JTEPA

นายพิทักษ์ อุดมวิชัยวัฒน์ (ผู้อำนวยการสำนักสิทธิประโยชน์ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ) กล่าวว่า นับตั้งแต่ JTEPA มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2550 ญี่ปุ่นได้ลดภาษีเป็น 0 ทันที 86.14% และไทยลดภาษีเป็น 0 ทันที 31.07% โดยปัจจุบันสินค้าของญี่ปุ่นที่มีภาษีเป็น 0 มี 86.14% และไทยมี 63% สินค้าส่งออกของไทยไปญี่ปุ่นที่ใช้สิทธิ JTEPA สูง ในปี 2553 เช่น เนื้อไก่ปรุงแต่ง กุ้งปรุงแต่ง กุ้งแช่แข็ง โพลีคาร์บอเนต เดกซ์ทรินและโมดิไฟด์สตาร์ชอื่น ๆ ส่วนสินค้านำเข้าของไทยจากญี่ปุ่นที่ใช้สิทธิ JTEPA สูง เช่น วงจรรอื่น ๆ นอกจากตัวประมวลผลของวงจรรวม กระจกเงียรและส่วนประกอบของกระจกเงียร ยานยนต์สำหรับขนส่งบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปแบบเครื่องยนต์ เป็นต้น โดยหลังจาก JTEPA มีผลใช้บังคับ ไทยประสบปัญหาที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์หรือใช้ประโยชน์จาก JTEPA ไม่ได้เต็มที่ โดยเฉพาะปัญหาด้านกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าที่ยากไป เช่น ปลาทูน่ากระป๋อง การเปิดเสรีสินค้าของญี่ปุ่นยังไม่ครอบคลุมสินค้าส่งออกหลักของไทยทั้งหมด เช่น ข้าว น้ำตาล สับปะรด และสินค้าที่ญี่ปุ่นให้โควตาแก่ไทยยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของญี่ปุ่น เช่น เนื้อสุกรแปรรูป เป็นต้น

กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า ใช้เกณฑ์

- wholly-obtained
- การเปลี่ยนพิกัดอัตราศุลกากร (change in tariff classification)
- มูลค่าเพิ่มภายในประเทศ 40% (value added 40%)
- กระบวนการผลิต เช่น เคมีภัณฑ์ กำหนดให้สินค้าที่ผลิตโดยผ่านกระบวนการทำให้เกิดปฏิกิริยาเคมี (chemical reaction) ในวัตถุดิบที่นำเข้า

อย่างไรก็ตาม JTEPA ได้กำหนดเวลาที่จะต้องเจรจาทบทวน (review)/เจรจาต่อภายใน 5 ปี หรือภายใน 10 ปี หรือเร็วกว่านั้น หลังจากที่มีความตกลงมีผลใช้บังคับ โดยประเด็นที่ไทยต้องการจากการเจรจาทบทวน ได้แก่

- ให้มีการปรับกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้าให้ง่ายขึ้น เช่น ปลาทูน่าแปรรูป
- ให้ญี่ปุ่นขยายโควตาสินค้าแก่ไทยมากขึ้น เช่น เนื้อสุกรแปรรูป

* ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. เมษายน ๒๕๕๔

- ให้ญี่ปุ่นเปิดตลาดสินค้าเกษตรสำคัญของไทยที่ญี่ปุ่นยกออกจากการเจรจา เช่น ข้าว น้ำตาล
- ต้องการให้ญี่ปุ่นนำสินค้าภายใต้ GSP ที่ให้แก่ไทยจำนวน 102 รายการมาไว้ใน JTEPA

ในส่วนของกระทรวงพาณิชย์ (โดยกรมการค้าต่างประเทศ) ได้จัดตั้งกลไกรองรับผลกระทบการเปิดเสรี คือ โครงการช่วยเหลือเพื่อการปรับตัวของภาคการผลิตและภาคบริการที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า (กองทุน FTA) โดยในปีงบประมาณ 2554 มีวงเงินในการให้ความช่วยเหลือ และในปี 2550-2554 มีการให้อนุมัติให้ความช่วยเหลือ 27 โครงการ วงเงิน 215 ล้านบาท ส่วนโครงการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจาก JTEPA มี 2 โครงการคือ โครงการพัฒนาคุณภาพด้านการผลิตและการตลาดเพื่อการส่งออกสับปะรดสดไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น ภายใต้สิทธิประโยชน์ทางการค้าตามข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) และโครงการปรับตัวของบริการอาหารอันเนื่องจากการเปิดเสรีภายใต้กรอบข้อตกลงทวิภาคีระหว่างไทยกับประเทศญี่ปุ่น

2. ปัญหา/อุปสรรคการใช้ประโยชน์จาก JTEPA และข้อเสนอแนะจากภาคเอกชนในการเจรจาเปิดเสรีใน JTEPA

ดร.ปิยะนุช มาลากุล ณ อยุธยา (รองเลขาธิการ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย) กล่าวถึง ปัญหา/อุปสรรคการใช้ประโยชน์ของภาคเอกชนจาก JTEPA ได้แก่

- อัตราภาษีไม่จูงใจ (เช่น ญี่ปุ่นไม่ลดภาษีนำเข้าข้าว ผลิตภัณฑ์จากข้าว สินค้าที่มีส่วนผสมแป้ง/น้ำตาลในอัตราสูง)
- ญี่ปุ่นให้โควตาไม่เพียงพอ เช่น น้ำตาลดิบ สุกอร์แปรรูป
- กฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้ายากเกินไป เช่น ปลาหูฉลามกระป๋อง ปลาหมึกกล้วยแช่แข็ง
- มาตรการยอมรับรวมๆ (MRA) ในสินค้าไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์มีจำนวนไม่มากพอ
- ขาดความต่อเนื่องในการรับรองมาตรฐานโรงงานแปรรูปสุกร

การใช้ประโยชน์จาก JTEPA ในแง่การนำเข้า ยังไม่มีปัญหาที่มึนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามในแง่การส่งออก การใช้ประโยชน์จาก JTEPA ยังไม่เต็มที่ หรือน้อยเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับ การส่งออกสินค้าสำคัญของไทยไปญี่ปุ่นโดยรวม เช่น

- ปลาหูฉลามกระป๋อง (HS 160414) (ติดปัญหา ROO): ในปี 2553 มีการใช้สิทธิการส่งออก 56.4%
- ไส้กรอก (HS 160100) (ลดภาษีข้าว)
- น้ำตาล (บางรายการไม่ลดภาษี) : ในปี 2553 มีการใช้สิทธิการส่งออก 0.007%
- สุกอร์แปรรูป (HS 160249) (ลดภาษีข้าว) : ในปี 2553 มีการใช้สิทธิส่งออก 49.95%
- เครื่องสำอางค์/สบู่ ฯลฯ (ภาษี 0%) : ในปี 2553 มีการใช้สิทธิส่งออก 12.3%
- ผลิตภัณฑ์พลาสติก (ภาษีค่อนข้างต่ำ/0%) : ในปี 2553 มีการใช้สิทธิส่งออก 70%
- เสื้อผ้า/เครื่องนุ่งห่ม (HS 610120) (ภาษี 0%) : ในปี 2553 มีการใช้สิทธิส่งออก 28.1%

ข้อเสนอแนะสำหรับการเจรจาครั้งต่อไป

1. ด้านการลดภาษี : ญี่ปุ่นควรเปิดเสรีเพิ่มเติมสำหรับสินค้าส่งออกของไทยที่มีส่วนแบ่งตลาดสูงอยู่แล้วในญี่ปุ่น เช่น กล้วยรวมถึงกล้วยสดหรือแห้ง (HS 080300) ไม้กระบอกและผลิตภัณฑ์ที่คล้ายกัน (HS 160100) ไม้แปรรูป (HS 160232) เนื้อสุกรแปรรูป (HS 160241, 160242๗, 1602449) ปลาทูน่ากระป๋อง (HS 160414) กุ้งแปรรูป (HS 160520) น้ำตาลจากอ้อย หัวบีต (HS 170310) เส้นพาสต้า ผลิตภัณฑ์จากข้าว/แป้ง ฯลฯ (HS 190230) เด็กซ์ ทรีน/สตาร์ช (HS 350510)

สินค้า 4 กลุ่มที่ต้องการเจรจาลดภาษีเพิ่มเติม

1. กลุ่มลดภาษีแล้วแต่ต้องการให้ลดเพิ่มเติม เช่น น้ำตาลดิบ เนื้อสุกรแปรรูป เอสเตอร์ไฟด์สตาร์ช
2. กลุ่มสินค้าที่ได้รับ GSP ในปัจจุบัน : ให้ญี่ปุ่นโอนสินค้าที่ไทยได้รับ GSP จากญี่ปุ่น จำนวน 102 รายการ มาลดภาษีนำเข้าภายใต้ JTEPA
3. กลุ่มที่ให้มีการเจรจาใหม่ภายใน 5 ปี เช่น ปลาแปรรูป/ปลากระป๋อง (ชาร์ดิน แมคเคอเรล ฯลฯ) ปูกระป๋อง น้ำมันผลไม้แปรรูป (สับปะรดกระป๋อง มะเขือเทศ น้ำมันมะเขือเทศ) สุกรแปรรูป (บางรายการ)
4. กลุ่มที่ไม่นำมาลดภาษี (exclusion list) : ขอให้นำมาลดภาษี ได้แก่ ปลาหมึกแปรรูป พาสต้า มักกะโรนี สปาเก็ตตี้ ก๋วยเตี๋ยว บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป

ข้อเสนอ : ทอยลดภาษีให้เหลือ 0 ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม

2. ด้านกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า

- ปลาทูน่า ปลาสดคิปล้าง และปลาโบนิโตแปรรูป

ข้อเสนอ

1. ใช้ปลาทูน่าจากประเทศใดก็ได้
2. ใช้ปลาทูน่าที่จับโดยประเทศสมาชิก IOTC โดยไม่มีเงื่อนไขว่าต้องเป็นเรือประมงที่ได้รับอนุญาต และจดทะเบียนกับ IOTC เท่านั้น

3. เพิ่มเงื่อนไขให้ใช้ปลาทูน่าที่จับจากเรือของประเทศสมาชิกใน WCPF (Western and Central Pacific List) ได้ และไม่มีเงื่อนไขว่าต้องเป็นเรือที่ได้รับอนุญาตและมีการจดทะเบียนกับ WCPFC

- ปลาแซลมอน

ข้อเสนอ : ให้นำเข้าปลาแซลมอนจากประเทศใดก็ได้

- ผลไม้แปรรูป (ผลไม้กวน ผลไม้กระป๋อง เช่น แอปเปิ้ล ไซเดอร์ ท้อ แอปเปิ้ลคอต เนกทارين สตอเบอร์รี่ ฯลฯ)

ข้อเสนอ : ให้นำเข้าวัตถุดิบผลไม้แปรรูป (ตอนที่ 20) รวมถึงให้ใช้วัตถุดิบจากอาเซียน+3 อาเซียน+6 ได้ด้วย

- แยม เยลลี่จากผลไม้ (ส้ม และอื่น ๆ) น้ำมันผลไม้ (ส้ม ออเรนจ์ซิดรอส เกรปฟรุ้ต แอปเปิ้ล)

ข้อเสนอ : ให้นำเข้าวัตถุดิบผลไม้สด (ตอนที่ 08) และผลไม้แปรรูป (ตอนที่ 20) รวมถึงให้ใช้วัตถุดิบจากอาเซียน+3 อาเซียน+6 ได้ด้วย

3. ด้านความร่วมมือ

ประเด็น/ข้อเสนอเพิ่มเติมสำหรับโครงการความร่วมมือที่มีอยู่แล้ว (เฉพาะบางโครงการ)

ครัวของโลก :

- สนับสนุนสถาบันอาหารและ JETRO ในการจัดตั้ง Japan Desk/Japan Food Export Advisor เพื่อเป็นหน่วยให้คำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการด้านกฎระเบียบมาตรฐานสินค้าอาหาร และข้อกำหนดด้านความปลอดภัยอาหารของญี่ปุ่น
- เสนอความร่วมมือในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการผลิตน้ำตาลทรายขาวและขาวบริสุทธิ์ทั้งทางด้านเทคนิคการผลิตและการถ่ายทอดเทคโนโลยี
- ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการญี่ปุ่นย้ายฐานการผลิตสินค้าอาหารที่มีส่วนผสมของน้ำตาลในกระบวนการผลิตมาที่ประเทศไทย
- สนับสนุนให้จับคู่ธุรกิจและความร่วมมือที่นำไปสู่การพัฒนาเมนูเพื่อตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche market) หรือตลาดที่ 3
- สนับสนุนความร่วมมือเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมและตลาดสินค้าอาหารของไทยในตลาดที่ 3 เพื่อผลประโยชน์และสอดคล้องกับกรอบ JTEPA

วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พลังงานและสิ่งแวดล้อม

- เพิ่มโครงการความร่วมมือด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น เทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการประหยัดพลังงานเทคโนโลยีในการผลิตเพื่อลดก๊าซเรือนกระจก carbon credit เป็นต้น

ความร่วมมือด้านอื่น ๆ

- ส่งเสริมนโยบายการลงทุนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
- ผลักดันอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในอนาคต อาทิ สุขภาพ อุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ อุตสาหกรรมเชิงนิเวศน์
- เร่งรัดแก้ไขกรณีมาบตาพุด
- เร่งพัฒนาทักษะและผลิตภัณ์ซ์ด้านแรงงาน
- ส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมทั้งการวิจัยและการออกแบบไปยังผู้ประกอบการที่อยู่ในจังหวัดต่าง ๆ

สรุป

1. ด้านกฎว่าด้วยถิ่นกำเนิดสินค้า ควรพิจารณาขยายการสะสมแหล่งกำเนิดสินค้ากับประเทศไทยและญี่ปุ่นทำ FTA เช่น อาเซียน+๓ อาเซียน+๖ และ FTA อื่น ๆ ของไทยและญี่ปุ่น เช่น เม็กซิโก ซิลิวิตเซอร์แลนด์ (มี FTA กับญี่ปุ่น) เปรู (มี FTA กับไทย) เป็นต้น

2. ไม่ควรนำการเปิดเสรีสินค้าเกษตรมาต่อรองกับการเปิดเสรียานยนต์สำเร็จรูป

3. กรณีเหตุการณ์แผ่นดินไหวและสึนามิที่ญี่ปุ่น อาจจะยังไม่ใช่เวลาที่เหมาะสมที่จะให้ญี่ปุ่นเปิดเสรีเพิ่มเติม แต่ควรส่งเสริมการใช้สิทธิประโยชน์ที่มีอยู่แล้วให้เต็มที่ก่อน และให้ความสำคัญกับโครงการความร่วมมือต่าง ๆ ให้มากขึ้น

3. การค้าบริการ การลงทุน และการเคลื่อนย้ายบุคลากรใน JTEPA

นายธรรมรงค์ พูลพิพัฒน์ (ผู้อำนวยการส่วนยุทธศาสตร์การค้าบริการ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ) กล่าวถึง พันธกรณีในการเปิดตลาดบริการ การลงทุน และการเคลื่อนย้ายบุคลากรใน JTEPA ของไทยและญี่ปุ่นที่สำคัญ คือ

การค้าบริการ ญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการเปิดตลาดการค้าบริการ และญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการแข่งขันด้านบริการสูงเมื่อเทียบกับไทย ภายใต้ JTEPA ญี่ปุ่นได้เปิดตลาดบริการให้ไทยสูงมากโดยในบางสาขาอนุญาตให้ไทยถือหุ้นได้ 100% หรือเกือบ 100% สาขาบริการที่ญี่ปุ่นเปิดเสรีให้ไทย เช่น บริการโฆษณา บริการร้านอาหาร บริการโรงแรม บริการทัวร์และไกด์ บริการสปา ส่วนสาขาบริการที่ไทยเปิดเสรีให้ญี่ปุ่น เช่น บริการจัดการโครงการ ยกเว้นด้านการก่อสร้าง (49%) บริการที่ปรึกษาด้านลอจิสติกส์ (51%) บริการซ่อมบำรุงเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านที่ผลิตในไทยและขายส่งเองโดยบริษัทญี่ปุ่นที่ให้บริการซ่อมบำรุงและขายส่งนั้น หรือบริษัทในเครือที่ยี่ห้อเดียวกัน และที่ผลิตในญี่ปุ่นโดยบริษัทในเครือที่ยี่ห้อเดียวกัน (60%) บริการขายส่งและขายปลีกสินค้าที่ผลิตในไทยโดยบริษัทญี่ปุ่นที่ให้บริการขายส่ง/ขายปลีกนั้น หรือบริษัทในเครือที่ยี่ห้อเดียวกัน และรถยนต์ที่ผลิตในญี่ปุ่นโดยบริษัทในเครือที่ยี่ห้อเดียวกัน (75%) ยกเว้นการขายส่งและขายปลีกสุรา

การลงทุน ญี่ปุ่นเปิดเสรีให้บริษัทไทย/คนไทยเข้าไปลงทุนในทุกสาขาการลงทุนที่ไม่ใช่ภาคบริการ โดยมีข้อยกเว้นบางสาขา เช่น อุตสาหกรรมผลิตยา อุตสาหกรรมผลิตน้ำมัน อุตสาหกรรมพลังงาน อุตสาหกรรมการกระจายเสียง การทำเหมืองแร่ การประมง การเกษตร ป่าไม้ เป็นต้น ส่วนไทยเปิดการลงทุน (การลงทุนที่ไม่ใช่ภาคบริการ) ให้ญี่ปุ่นเฉพาะในภาคการผลิตรถยนต์ โดยอนุญาตให้บริษัทญี่ปุ่น/คนญี่ปุ่นถือหุ้นได้น้อยกว่า 50% (หุ้นที่เหลือต้องถือโดยผู้ลงทุนไทย)

การเคลื่อนย้ายบุคลากร ญี่ปุ่นอนุญาตให้พ่อครัวไทยเข้าเมืองและอยู่ทำงานได้โดยมีเงื่อนไขว่า จะต้องได้รับการรับรองมาตรฐานฝีมือแรงงานอย่างต่ำ คือ ระดับ 1 (ขั้นต้น) จากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน มีประสบการณ์ทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี ต้องมีประสบการณ์ทำงานกับร้านอาหารหรือโรงแรมในฐานะพ่อครัวมาแล้วอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าประเทศญี่ปุ่น และได้รับเงินเดือนไม่ต่ำกว่าระดับที่กำหนด โดยหากไม่มี FTA พ่อครัวไทยต้องมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี จึงจะเข้าไปทำงานในญี่ปุ่นได้ สำหรับพนักงานสปาและคนดูแลผู้สูงอายุ นั้น ไทยและญี่ปุ่นยังจะต้องเจรจากันต่อไป

4. ปัญหา/อุปสรรคการใช้ประโยชน์จาก JTEPA และข้อเสนอแนะจากภาคเอกชนในการเจรจาเปิดเสรีการค้าบริการและการลงทุนใน JTEPA

นายฉัตรชัย มงคลวิเศษไกววัล (รองคณะกรรมการกฎระเบียบและการค้าต่างประเทศ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย) กล่าวว่า ญี่ปุ่นเป็นผู้ลงทุนที่สำคัญของไทยโดยเฉพาะการผลิตรถยนต์ สมาชิกอาเซียนเป็นทั้งหุ้นส่วนและคู่แข่งของไทยในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ขณะเดียวกันไทยก็มีปัญหาการขาดแคลนแรงงานฝีมือและปัญหาประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ในการเปิดเสรีบริการของไทย จะต้องมีมาตรการปกป้องผู้ได้รับผลกระทบ (safeguard) และไทยจะต้องเร่งพัฒนามือแรงงาน

อนึ่ง ประเด็นที่ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่ได้หยิบยกขึ้นสอบถามจะเกี่ยวกับพิธีการศุลกากร โดยเฉพาะข้อกำหนดและการขาดความเข้าใจในการกรอกข้อมูลลงใบรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า (C/O) การตีความพิกัดศุลกากรและค่าธรรมเนียมการออกไป C/O ของญี่ปุ่นมีราคาแพง

สาระสำคัญของการสัมมนาระดมความคิดเห็น*

โครงการศึกษาผลกระทบและแนวทางการเจรจาบทวนความตกลงในพันธกรณีต่าง ๆ และการใช้ประโยชน์จากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA)

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศได้จ้างที่ปรึกษาจากศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA) เพื่อทำการศึกษาใน “โครงการศึกษาผลกระทบและแนวทางการเจรจาบทวนความตกลงในพันธกรณีต่าง ๆ และการใช้ประโยชน์จากความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA)” โดยหนึ่งในกระบวนการศึกษานั้น ที่ปรึกษา ได้มีการจัดสัมมนาระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนเพื่อนำความเห็น/ข้อเสนอแนะที่ได้มาประกอบการวิเคราะห์/ศึกษาของโครงการฯ ซึ่งจัดทั้งหมด 3 ครั้ง ดังนี้

- วันที่ 25 มกราคม 2554 ณ โรงแรมเซ็นบีม เมืองพัทยา จ.ชลบุรี จำนวนผู้เข้าร่วมสัมมนา 72 คน
- วันที่ 27 มกราคม 2554 ณ โรงแรมสีมาธานี จ.นครราชสีมา จำนวนผู้เข้าร่วมสัมมนา 62 คน
- วันที่ 24 พฤษภาคม 2554 ณ โรงแรมอยุธยาแกรนด์ จ.อยุธยา จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม 139 คน

ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมมนาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ดังนี้

การปรับตัว/การดำเนินการเชิงรุก

1. การพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อธุรกิจ ด้วยระบบเศรษฐกิจแบบมีฐานความรู้ (สิทธิทางปัญญา)
2. การพัฒนาระบบราชการให้บูรณาการ ช่วยอำนวยความสะดวก และส่งเสริมภาคธุรกิจ
3. เสาะหาวัตถุดิบที่มีความได้เปรียบด้านราคาและคุณภาพ
4. ศึกษารสนิยมและพฤติกรรมผู้บริโภคในตลาดต่างประเทศ เพื่อส่งออกสินค้า/บริการ
5. เจาะตลาดประเทศคู่ค้า โดยใช้สิทธิประโยชน์จากการค้าเสรี
6. ยกระดับ SME ของไทยเข้าสู่การเป็น Smart Exporter/Trader เพื่อยกระดับความรู้และความชำนาญในการทำตลาดญี่ปุ่น โดยพิจารณาใช้แนวทางความร่วมมือและร่วมค้ากับญี่ปุ่น รวมทั้งอาจใช้ความชำนาญของญี่ปุ่นในการทำตลาดในประเทศอื่นได้
7. พัฒนามาตรฐานและคุณภาพสินค้าและบริการ เนื่องจากตลาดผู้บริโภคญี่ปุ่นมีความพิถีพิถันสูงในการเลือกซื้อและเลือกใช้บริการ
8. พัฒนาคาด ช่องทางการจำหน่าย ระบบข้อมูลเพื่อการตัดสินใจของผู้ส่งออกไปตลาดญี่ปุ่น การวิจัยตลาดและกิจกรรมส่งเสริมการส่งออกที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
9. เร่งประชาสัมพันธ์การใช้ประโยชน์จากการค้าเสรี และในรูปธรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้เกิดการใช้สิทธิประโยชน์มากขึ้นทั้งในส่วนกลางและต่างจังหวัด
10. สินค้าส่งออกหลักของไทยที่มีอัตราการค้าเติบโตสูงในตลาดญี่ปุ่นที่ควรเร่งทำตลาดมากขึ้น ได้แก่
 - โกปรงสุก ชิ้นส่วนยานยนต์ ชิ้นส่วนจักรยานยนต์ ปลากระป๋อง ผลิตภัณฑ์พลาสติก พลาสติกขึ้นรูป กระจกใส กระจกฝ้า อัญมณีและเครื่องประดับ ปลาแช่แข็ง ข้าว ดีบุก เส้นใยประดิษฐ์
11. สินค้าส่งออกระดับรองที่มีศักยภาพที่มีอัตราเติบโตสูงในตลาดญี่ปุ่นที่ควรเร่งทำตลาดมากขึ้น ได้แก่ กระจกใส ผลิตภัณฑ์จากข้าว หมากฝรั่ง ยา ลำโพง ปลาแห้ง แมงกระพุน ผลิตภัณฑ์สังกะสี หมูแช่แข็ง ซีเมนต์
12. สินค้าส่งออกเดิมแต่มีแนวโน้มเติบโตลดลงในตลาดญี่ปุ่น ที่ต้องเร่งเจาะตลาด/พัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้แก่ แผงวงจรไฟฟ้า เครื่องจักรกล เครื่องรับวิทยุ โทรทัศน์ เลนส์ เพอร์นิเจอร์ กล้องถ่ายรูป รองเท้า กางเกง ไอศกรีม

* ที่มา: กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, ตุลาคม ๒๕๕๔

การปรับตัว/การค้าเงินการเชิงรับ

1. พิจารณาทำที่ในการยอมรับนำมาตรฐานสินค้า/บริการของญี่ปุ่นมาใช้กับมาตรฐานสินค้า/บริการภายในประเทศ
2. กำหนดทำที่การเจรจาเปิดตลาดบริการและการลงทุนให้มีความชัดเจนว่าต้องการจะใช้ FTA เป็นเครื่องมือในการดึงดูดการลงทุนต่างประเทศให้เข้ามาในประเทศ ขณะที่กฎระเบียบปัจจุบันไม่เอื้อต่อการเปิดตลาดให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนและทำงาน
3. สาขาสินค้าและบริการที่ได้รับผลกระทบต้องปรับตัว ทั้งนี้ ภาครัฐกำหนดมาตรการเยียวยาและมาตรการรองรับผลกระทบจากการเปิดตลาดการค้าสินค้า/บริการ และใช้ประโยชน์จากกองทุน FTA
2. เร่งเสริมจุดแข็ง ลดจุดอ่อน เพราะคู่แข่งจากต่างประเทศอาจเข้ามามากขึ้น
3. เรียนรู้คู่แข่ง และหาทางอยู่ร่วมกับเขาให้ได้ เช่น การร่วมทุน
4. สินค้านำเข้าหลักของญี่ปุ่นที่มีอัตราการค้าเติบโตสูงในตลาดไทย ที่ควรพิจารณาให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการไทย ได้แก่ เหล็กและผลิตภัณฑ์ ชิ้นส่วนยานยนต์ เครื่องประดับเงิน รถบัส และรถบรรทุก
5. สินค้านำเข้าระดับรองที่มีอัตราเติบโตสูงในตลาดไทย ที่ควรพิจารณาเฝ้าระวัง ได้แก่ ผลิตภัณฑ์นม จักรยาน และขา

ประเด็นที่ผลักดันให้ญี่ปุ่นเปิด

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้าร่วมสัมมนา ได้เสนอประเด็นที่สนับสนุนให้ผลักดัน ในกรณีที่รัฐบาลไทยกับญี่ปุ่นต้องเจรจา ทบทวนความตกลงการค้าเสรีฯ ดังนี้

1. ให้ญี่ปุ่นเปิดเสรีให้คนไทยไปทำงานได้เพิ่มขึ้น (เช่น สป่า นวดแผนไทย ผู้ดูแลผู้สูงอายุ พ่อครัว/แม่ครัว ช่างฝีมือ)
2. ให้ไทยส่งออกข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง น้ำตาลไปได้เพิ่มขึ้น พร้อมกันนี้ให้ไทยส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไปได้เพิ่มขึ้น (เช่น อิเล็กทรอนิกส์ เสื้อผ้า เครื่องประดับ ยานยนต์และชิ้นส่วน ฯลฯ)
3. นอกจากนี้ ยังมีผู้เสนอให้เปิดเสรีสินค้า ประเภท ประดับยนต์ สมุนไพร และอาหารสำเร็จรูปเพิ่มขึ้น

ประเด็นที่สนับสนุนให้เปิดเสรีให้ฝ่ายญี่ปุ่น

สำหรับประเด็นที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสนับสนุนให้เปิดเสรีให้ฝ่ายญี่ปุ่นได้มากขึ้น ได้แก่ ยกเลิกภาษีนำเข้าแก่รถยนต์สำเร็จรูป ให้นักธุรกิจและผู้เชี่ยวชาญมาทำงานในประเทศไทยได้สะดวกขึ้น และพิจารณาเปิดเสรีสินค้าเหล็กเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น

สาขาความร่วมมือที่ต้องการผลักดัน

ได้แก่ การศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ท่องเที่ยว ทรัพย์สินทางปัญญา ความปลอดภัยอาหาร ยานยนต์

สำนักวิชาการ ให้การบริการทางวิชาการ

๑. ณ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนประดิพัทธ์ ให้บริการในวันและเวลาราชการ
 - กลุ่มงานบริการวิชาการ ๑ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๒ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๘-๕๙
ด้านการเมืองการปกครอง ความมั่นคง การทหาร การยุติธรรม กฎหมายระหว่างประเทศ
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อนุญาโตตุลาการ ทรัพย์สินทางปัญญา
 - กลุ่มงานบริการวิชาการ ๒ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๑ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๘-๕๙
ด้านเศรษฐกิจ พาณิชย์ การเงิน การคลัง การธนาคาร การลงทุน งบประมาณ ประกันภัย
อุตสาหกรรม คมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การเกษตรและสหกรณ์
 - กลุ่มงานบริการวิชาการ ๓ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๗๐ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๕๘-๕๙
ด้านสังคม การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม แรงงานและสวัสดิการสังคม เด็ก สตรี
การสาธารณสุข การท่องเที่ยว การกีฬา วิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม การพลังงาน
๒. ณ จุดบริการสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ (E-knowledge Services) อาคารรัฐสภา ๑ ชั้น ๓
ให้บริการในวันและเวลาราชการ สำหรับวันประชุมสภาผู้แทนราษฎรให้บริการถึงเวลา ๑๙.๓๐ น.
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๘๗๗ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๑๘๗๘